

ETT GRÖNARE ÖREBRO

Miljöpartiet de grönas budget för Örebro kommun 2019

Med plan för 2020 och 2021

miljöpartiet de gröna

Innehåll

Klimatet kan inte vänta	3
Hejda klimatförändringarna i tid	3
En stad med god framkomlighet för alla	4
Barn och ungas rätt till god och jämlik hälsa	4
Globala målen möter det lokala	5
Budget 2018 i siffror	7
Ekonomiska ställningstaganden	7
Miljöpartiets viktigaste budgetsatsningar	8
Driftbudget	9
Resultatbudget	10
Investeringsbudget i sammanfattning	11
Kommunövergripande åtgärder	13
Klimat- och miljöarbete	13
Förebyggande folkhälsoarbete minskar klyftor	14
Integration och arbete	14
Jämställdhet – en rättvisefråga	15
Medborgardialog för demokrati	16
Hälsofrämjande arbetsmiljö	17
Europas teckenspråkiga huvudstad	17
Lika rätt för HBTQ-personer i Örebro	18
Hållbart konkurrenskraftigt näringsliv	18
Hållbar konsumtion	19
Gröna finanser	19
Mer tid att leva	20
Ägardirektiv kommunala bolag	23
Direktiv till samtliga bolag	23
Samhällsbyggnad	27
En levande stadskärna	27
Hållbart resande	27
Hållbart byggande	30
Natur och kretslopp	31
Kultur och fritid	33
Kraftsamling för en bättre skola	38
Fler vuxna i skolan	39
Stärkt arbete för psykisk hälsa	39
Jämlikhet och lika förutsättningar i skolan	40
Rättvis tillgång till skolbibliotek och kultur	40
Förskola som rustar för livet	41
Innovation, entreprenörskap och kreativitet i skolan	41
Trygghet genom normkritiskt arbete	42
Bättre skolmat och mindre miljöpåverkan	43
Nya lokaler för framtidens förskolor och skolor	43
Gemensamma resurser för en grönare skola	44
Social välfärd	46
Förebyggande arbete	46
Tätare socialt skyddsnät	48
Tätare socialt skyddsnät	44
Äldreomsorg	50
Förutsättningar för planperioden	54
Ekonomiska förutsättningar	54
Sociala förutsättningar	55
Ekologiska förutsättningar	55
Demografi	56
Arbetsmarknad och försörjningsstöd	56
Flyktingmottagande	57
Nybyggnation	58
Bilaga 1: Driftbudgetramar	59
Bilaga 2: Investeringsbudget 2017-2019	64

Klimatet kan inte vänta

Örebro är en fantastisk kommun. Närheten till naturen, det myllrande kulturlivet och värmen som finns bland alla engagerade medborgare gör vår kommun till en plats att värna, utveckla och vara stolt över. Men i takt med att Örebro kommun blir större växer även utmaningarna. Grönytor försvinner i staden och på jordbruksmark runt om staden växer villor upp istället för livsmedel. Vi ser en tydlig trend i att biltrafiken ökar och kommuninvånarnas klimatavtryck blir större och större för varje år. Segregationen ökar - mellan de som nyss har kommit hit och de som bott här i generationer, mellan unga och gamla, mellan rika och fattiga. Det är inte självklart att du har samma förutsättningar beroende på din hudfärg, ditt språk, om du är man, kvinna eller hur du valt att leva ditt liv. Vår vision av Örebro är något helt annat. Vårt framtida Örebro är en kommun som håller ihop och som utvecklas inom ekologins absoluta gränser. En plats där människorna känner sig som medborgare, delaktiga och jämlika. Barnen har säkra vägar till skolan, och utrymme att leka och röra sig i både stad och natur. Det finns inte längre några sociala klyftor som skapar ojämna livsvillkor för barn och vuxna. Det är lätt att resa hållbart. Bra infrastruktur för cykling och en snabb och enkel kollektivtrafik ger örebroarna stor valfrihet i sitt resande mellan hem, skola, arbete och fritid.

I vårt framtida Örebro har alla samma förutsättningar att växa som människor, oavsett om de är kvinnor, funktionsnedsatta eller födda i ett annat land. Och alla känner sig trygga, oavsett om de är barn eller äldre, och var de än väljer att bo. Det finns många möjligheter att förverkliga sina drömmar, oavsett om det handlar om studier, en anställning eller ett eget företag. Näringslivet utvecklas och bidrar med nya lösningar på samhällsutmaningarna. Det finns gott om mötesplatser och tillsammans med den goda tillgången till kultur och bildning bidrar det till att människor har ägandeskap och makt över sitt liv samt inflytande i sitt lokalsamhälle. För oss är delaktighet centralt i hållbar samhällsutveckling. Vi tror på kraften i att människor från olika bakgrunder med vitt skilda perspektiv tillsammans hittar vägar framåt. Det är så vi bygger ett framtida samhälle med starka rötter. Underifrån. I vår vision är medborgarna i kommunen involverade i de beslut som rör dem. Det gäller inte bara resursstarka individer med brett kontaktnät utan även barn, äldre och andra som är helt beroende av kommunal service.

Vår framtida bild av Örebro är ett samhälle där alla människor har samma goda förutsättningar att må bra och förverkliga sina drömmar. Örebro ska vara den bästa platsen för barn att växa upp på, och deras livskvalitet ska stå i centrum. Miljöpartiets budget för 2019 visar vilken väg som tar oss dit. Målet med våra budgetsatsningar är att skapa ett gott liv för våra barn och att bygga en grönare och mer levande stad. För att hantera väldigt angelägna utmaningar så ska den kommunala organisationen lägga ett särskilt fokus på följande tre områden under 2019:

Hejda klimatförändringarna i tid

En färsk rapport konstaterar att året 2018 är på väg att bli det fjärde varmaste som någonsin uppmätts. Hela norra halvklotet har upplevt ovanligt mycket orkaner, värmeböljor, skogsbränder, torka och dödliga skyfall. Extremväder har gjort sig påmint i vår vardag i Örebro kommun. Insikten börjar sjunka in om att det är bråttom att göra något åt detta om våra barn och barnbarn ska få en bra tillvaro i framtiden.

I vårt förslag till budget för 2019 tar vi ett helhetsgrepp om kommunens klimatpåverkan. Vi vill att en separat klimatbudget tas fram där målet är att göra kommunen klimatpositiv, även när det gäller konsumtion och byggande. Varje år upphandlar kommunen varor och tjänster för 3 miljarder kronor. Vi vill att de pengarna ska bidra till klimatomställningen och att upphandlingarna ska vara klimatneutrala år 2030. Det är ett arbete som måste börja nu om vi med trovärdighet

ska kunna inspirera örebroarna till en hållbar livsstil.

När vi bygger bostäder, skolor och äldreboenden måste byggtekniken vara den absolut bästa ur klimatsynpunkt och utföras så att verksamheterna klarar kommande värmeböljor och andra extremväder. Produktionen av grön el i kommunen måste öka. Därför vill vi bland annat att det kommunala bolaget Kumbro ska påbörja arbetet med en solanläggning. Anpassningen till ett förändrat klimat måste också ta fart, därför vill Miljöpartiet plantera 1000 nya träd under 10 år för att sänka temperaturen vid värmeböljor och motverka översvämningar vid skyfall.

En stad med god framkomlighet för alla

Örebro växer med 2 500 nya örebroare varje år, och det skapar en hel del utmaningar. Om alla nya örebroare har samma resvanor som de nuvarande kommer trafikproblemen att bli enorma. Antalet bilar i staden förväntas öka, och eftersom husen står där de står, så kommer köerna växa och buller och utsläpp att öka. Att få örebroarna att resa mer hållbart är en av de viktigaste sakerna som måste göras för att Örebro ska fortsätta vara en trevlig stad där människor trivs och känner sig trygga.

Det krävs rejäla investeringar för att öka framkomligheten och undvika trafikchaos och långa köer i Örebro. Lösningen ligger i att främja och utveckla de mest effektiva trafikslagen - kollektivtrafik, cykel och gång. Därför vill vi att kommunen under 2019 startar projekteringen av så kallade superbussar, kapacitetsstarka bussar med täta turer, egna bussfiler och prioritet vid trafikljus. Vi ser också behovet av att satsa på ännu bättre cykelinfrastruktur genom fler separerade gång- och cykelbanor, säkra cykelöverfarter och mycket bättre parkeringsmöjligheter för cykel. Införande bilfria zoner kring skolor och förskolor är nödvändigt för att skapa trygga miljöer för barnen och vända trenden med barnens minskade cykling. Vi vill också sänka bashastigheten i tätort till 30 km/h, skapa fler bilfria sammargator och höja parkeringsavgifterna i Örebro.

Barn och ungas rätt till god och jämlik hälsa

Som ung idag ska du vara duktig, ta rätt beslut och svara upp till krav från alla möjliga och omöjliga håll. För många avgörs livet tidigt. Varje barn och ungdom har sina möjligheter och förutsättningar som påverkar deras framtid. Dessa förhållanden är långt ifrån jämlika. Psykisk ohälsa är ett växande problem bland barn och unga och kraven som ställs på dem är betydligt fler än tidigare - i ett liv där du behöver vara uppkopplad för att hänga med och där det är svårt att stänga av.

Vi i Miljöpartiet har alltid tagit barn och unga på allvar. Därför satsar vi rejält på socialtjänsten, fältassistenter och hjälp till vuxna som behöver stöd och hjälp i sitt föräldraskap. Vi vill också göra en historisk satsning på skolhälsovården och förskolekuratorer så att våra barn får stöd när de mår dåligt eller är stressade. Vi vill också stötta föreningslivet i att inkludera fler barn och unga samt ställa krav på jämställdhet för en trygg och aktiv fritid för alla oavsett ålder, bakgrund eller kön.

Vi vet att barn och unga har god insikt i vad som sker i omvärlden och har ofta kloka tankar kring i hur vi bör ta hand om vårt samhälle. Vi förstår också deras oro för klimatet och deras frustration när vuxna människor inte tar dem på allvar. Därför vill vi inrätta ett ungdomsråd för att unga ska kunna påverka kommunen i frågor som rör deras vardag och framtid. I allt som vi kämpar för, så handlar det om att lämna över världen till våra barn i det bästa skick vi kan.

Sara Bronner, språkrör

Niclas Persson, språkrör

Globala målen möter det lokala

2015 antog FN en historisk resolution med 17 globala mål för en bättre värld: Agenda 2030 för hållbar utveckling. Agendan innebär att alla medlemsländer förbundit sig att tillsammans uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar utveckling. Örebro kommun är en liten men viktig del av detta arbete. Många av framtidsutmaningarna är globala - men lösningarna är ofta lokala. Miljöpartiets lokala politik tar därför utgångspunkt i de 17 globala målen, med konkreta förslag på varje område. Alla kommunala verksamheter måste vara med och ta ansvar för en hållbar utveckling. Därför är det viktigt att kommunens vision, styrmodell och mål utgår helt från de globala målen. Här är några av våra förslag som skulle bidra till de globala målen.

Öppna fler socialkontor i stadsdelarna.

Stärk arbetet med att bryta machonormen och stereotyper i skolan.

Klimat- och miljöinsatsning på industriområden

Kompetenssatsning och tvärför system på skolor i socioekonomiskt utsatta områden.

Påbörja investeringen av "superbussar".

Mer grönytor i staden för att skydda mot översvämningar.

Inför helt hyggesfritt skogsbruk i kommunala skogar.

Gör kvinnorsta till regionalt omställningscentrum

Förbättra skolhälsovården med fler kuratorer.

Minska skolsegregationen

Investera i läkemedelsrening av avloppsvattnet.

Bygg ut laddstolpar för elbilar i kommunen.

Inför sänkt arbetstid till 35h/vecka i ett antal verksamheter.

Öppna medborgarhuset för att återigen bli en mötesplats för örebroarna.

Låt örebroarna odla mat för eget bruk på kommunal mark.

Stärk arbetet med att bryta machonormen och stereotypa könsroller i skolan.

Folkbilda kring Agenda2030 med start i utbildning av alla politiker.

Budget 2019 i siffror

Ekonomiska ställningstaganden

Inför 2019 ser Miljöpartiet ett reformutrymme på cirka 594 miljoner som utgörs av nya statliga bidrag, ökade skatteintäkter till följd av en skattehöjning på 10 öre samt omprioritering i kommunens utgifter. Under 2018 vill vi satsa nära 600 miljoner. Valfärden stärks och utvecklas, ekonomin inom skolan stärks och takten på klimatarbetet behöver öka. Vi allokerar miljoner till äldreomsorg och kommunens sociala arbete, vilket är nödvändigt då kommunen växer och volymerna i verksamheterna blir större.

För att finansiera viktiga barns hälsa och livsmiljöer har Miljöpartiet föreslagit en skattehöjning med 10 öre. Det reformutrymme på 32,4 miljoner som hade skapats av höjningen öronmärks till förebyggande insatser för skola, socialtjänst, elevhälsa mm. Vi ser det som en viktig samhällsinvestering att arbeta förebyggande för att förhindra sociala problem och minska kostnadsutvecklingen på sikt. Miljöpartiets finansnetto inkl utdelning från bolagen blir 112 mkr under 2018.

Ökade intäkter

MP:s skattehöjning (10 öre) 32,4 mnkr

Ökade skatteintäkter och stadsbidrag
330 mnkr

Ökat finansnetto och avkastning bolag
31 mnkr

Effektiviseringar 84,9 mnkr

Besparingar 75,2 mnkr

Besparingar, kommungemensamt 31 mnkr

Avslutat bidrag Flygplatsen 14,2 mnkr

Totalt reform-
utrymme:
568 mnkr

Besparingar
inom ram

Vårt budgetförslag

Öronmärkt satsning, ungas hälsa 32,4 mnkr

Resultat 112 mnkr

Volymökningar 205,4 mnkr

Ekonomisk trygghet välfärd 23,3 mnkr

Löne- och hyresökningar 100,6 mnkr

MP:s satsningar 94,6

Miljöpartiets viktigaste budgetsatsningar

Barn och ungas hälsa	41 850
Kulturskolan, ökad tillgänglighet ytterområden & nyanlända	2 000
Förstärkning fritidsgårdar	1 500
Inrätta ett ungdomsråd	1 000
Sommarlovsskola för barnfamiljer SFI	1 000
100 fler feriepraktikplatser	3 000
Jämställdhetssatsning på ungas idrott	500
Investeringsatsning Jämlig Idrott/fritid inv utrymme (10 000 tkr)	850
Öronmärkt skattesatsning 10 öre	32 000
Permanentering förstärkning familjecentraler	4 000
Utökning av skolhälsovård	8 000
Avtal med En Frisk Generation	700
Nya stadsdelskontor socialtjänsten	1 000
Förstärkning socialtjänstens förebyggande åtgärder, fältassistenter/kuratorer	5 000
Ändrat socialt förebyggande arbetssätt med familjeteam	5 000
Förstärkning öppenvård barn/familj	1 000
Utökat föräldrastödsprogram för barn med utagerande beteende	800
Förstärkning av fritidsgårdar, öka flickors deltagande	2 500
Mobil fritidsgård	4 000

Trafik och framkomlighet	3 540
Cykelbanor inv utrymme (10 000 tkr)	750
Cykelparkeringshus inv utrymme (4000 tkr)	0
Cykelparkeringar utomhus inv utrymme (3000 tkr)	150
Projektering Superbussar (Bus Rapid Transit) inv utrymme (500 tkr)	50
Hyrskylsystem	500
Kommunikationssatsning, ökad cykling	1 000
Stärkning, trafikomställning & sänkt bashastighet	1 000
Barns trafikmiljö inv utrymme (4000 tkr)	90

Klimat och Miljö	12 980
Förstärkning Science Park, Cleantech	1 000
Kompetensstärkning koncernen, träbygg och livscykelanalys	300
Regionalt omställningscentrum	1 500
Örebrokompaniet - naturturism	1 000
Samordning tjänst klimatanpassning	1 000
Utökad upphandlingsenhet, uppföljning avtal	1 000
Kommunalt miljöbidrag	500
Samordning hållbarhetsarbete kommunkoncern	600
Samordning, renare Svartå	500
Pilotprojekt, hållbara industriområden	500
1000 träd inv utrymme (5000 tkr)	800
Nya marknadsplatser för torghandel, inv utrymme (2000 tkr)	90
Läkemedelsrening, skeback inv utrymme (1000 tkr)	85
Odlingsslotter och popup-parker	185
Odling på kommunal åkermark	200
Engångssatsning löst lekmaterial (s k playpods)	300
Samordning Grön flagg	500
Utökad Naturskola, lärarhandledning	2 000
Skolträdgård utrymme inv volym (500tkr)	25
Naturverkstad för förskola utrymme inv volym (500tkr)	45
Grönare skolgårdar utrymme inv volym (10 000tkr)	850

Driftbudget

I Miljöpartiets budget för 2019 görs vissa omfördelningar jämfört med föregående år. Resurserna till Barn och utbildning samt Social välfärd stärks betydligt. Utgifterna för vissa kommungemensamma verksamheter minskar, bl.a. stödet till Örebro flygplats.

Driftbudget samtliga belopp i miljoner kronor	Budget ÖSB 2018	S,C & KD ÖSB 2019	Budget MP 2019
Summa nämnder	7 948,1	8 251,7	8 295,7
Programnämnd Barn- och utbildning	3 388,2	3 547,4	3 580,7
Programnämnd Social välfärd	2 988,2	3 075,6	3 080,5
Programnämnd Samhällsbyggnad	619,0	641,6	647,4
Vuxenutbildning och arbetsmarknad	509,9	543,8	544,6
Kommunledning	39,8	39,8	39,8
Kommunstyrelseförvaltning	389,7	393,3	392,9
Landsbygdsnämnd	5,7	6,2	5,7
Stadsrevision	3,9	3,9	3,9
Valnämnd	3,7	0,2	0,2
KS förfogande	235,7	346,3	359,6
Oförutsedda behov – kommunstyrelsen	15,3	13,0	3,0
Oförutsedda behov - KS utskott	1,7	1,7	1,7
Kvarvarande utrymme utökat statsbidrag 2017	19,4	0,0	0,0
Utrymme för överfört resultat	10,0	10,0	10,0
Utrymme för generella kostnadsökningar utrymme och volymer	74,6	203,4	226,7
Utrymme för kostnadsökningar investeringar ofördelat	109,7	113,2	113,2
Omstruktureringsmedel	5,0	5,0	5,0
Kommungemensamma verksamheter	236,6	251,7	223,7
Nerikes brandkår	78,8	82,1	82,1
Omställning och kompetens	10,0	10,0	10,0
Övrigt	66,1	68,4	68,4
Örebro Airport	13,1	16,7	0,0
Gemensamt	3,8	13,6	6,4
Örebrokompaniet	27,4	23,4	19,4
Facklig verksamhet	19,4	19,4	19,3
Utrymme för kompetensförsörjning	18,0	18,0	18,0
Kommungemensamma statsbidrag	-134,4	-141,4	-141,4
Flyktingstatsbidrag	-80,1	-87,1	-87,1
Maxtaxa BO	-54,3	-54,3	-54,3
Finansiering	-204,9	-205,4	-205,4
Personalförsäkringsnetto	-190,3	-238,0	-238,0
Pensionskostnader	396,0	412,0	412,0
Semesterlöneskultförändringar	15,0	15,0	15,0
Kapitalkostnader	-325,8	-304,6	-304,6
Försäljning tomträtter	-20,0	-20,0	-20,0
Exploateringsintäkter	-80,0	-70,0	-70,0
Avskrivning lån	0,2	0,2	0,2
Driftbudget totalt	8 081,1	8 502,8	8 532,2

Resultatbudget

Resultatet för 2019 (exklusive finansnetto men inklusive bolagsutdelning) uppgår till 106 miljoner kronor vilket utgör 1,2% av skatteintäkterna. Detta uppfyller kravet på god ekonomisk hushållning.

Resultatbudget samtliga belopp i miljoner kronor	Budget 2018 rev	Budget 2018 rev	S, C & KD ÖSB 2018	Budget MP 2019	Plan MP 2020	Plan MP 2021
Verksamhetens nettokostnader	-8 081	-8 168	-8 503	-8 532	-8 853	-9 221
- varav effektivisering	44	44	80	252		
Avskrivningar	-250	-250	-265	-265	-275	-285
Summa verksamhetens kostnader	-8 331	-8 418	-8 768	-8 795	-9 128	-9 506
Skatteintäkter	6 687	6 677	6 922	6 954	7 259	7 610
Generella statsbidrag och utjämning	1 671	1 768	1 836	1 836	1 876	1 907
Utökat statsbidrag	66	66	49	49	29	0
Samhällsbyggnad byggbonus	25	25	20	20		
Summa skatteintäkter och utjämning	8 449	8 536	8 827	8 859	9 164	9 517
Verksamhetens resultat	117	118	59	62	41	17
Finansnetto	159	159	190	190	180	170
- finansnetto exkl utdelning	115	115	115	140	130	120
- utdelning från bolagen	44	44	44	50	50	50
Årets resultat inkl finansnetto	277	277	277	254	216	181
Resultat exkl finansnetto	118	118	118	64	36	11
Resultat exkl finansnetto men inkl utdelning bolag	162	162	162	112	86	61

Ekonomiska nyckeltal - utveckling	2019	2020	2021
Nettokostnadernas andel av skatteintäkter	99,3%	99,2%	99,5%
Årlig ökning av skatteintäkter %	4,9%	4,6%	4,6%
Årlig ökning av nettokostnader %	4,5%	3,7%	4,1%
Finansnettots andel av skatteintäkter	2,1%	2,0%	1,8%
Resultat andel av skatteintäkter exkl finansnetto inkl utdelning	1,3%	1,3%	1,0%

Investeringsbudget i sammanfattning

Kommunen har de närmaste åren en stor utmaning i att balansera mellan att komma ikapp med gamla underhållsskulder och att satsa framåt genom nyinvesteringar. Nyinvesteringar behövs både som en följd av ökade behov framför allt inom skolan, men även för att möta klimatutmaningarna. Den stora utbyggnaden av fastigheter för skola, förskola och vård och omsorg är något Miljöpartiet ser som nödvändigt för en hållbar utveckling av Örebro. Vi gör samtidigt en rad omprioriteringar och satsningar i investeringsbudgeten jämfört med minoriteten. En tydlig målsättning är att förändra kommuninvånarnas resvanor genom ytterligare investeringar i bättre cykelbanor, cykelparkeringar och skapande av säkra trafikmiljöer för barn i staden och på landsbygden. Miljöpartiet vill också investera i en ny reningsanläggning vid Skebäck för att förhindra att läkemedelsrester släpps ut i Hjälmaren.

Vi vill också göra betydande investeringar i utveckling av barnens utemiljöer, dels genom investeringar i grönnare skolgårdar, en central skolträdgård och en naturlekplats, dels genom tillskapandet av en lekpark/aktivitetspark på nedre delen av Stortorget och nya temalekplatser. Ytterligare en stor investering som är viktig för folkhälsan och en meningsfull fritid för många barn är renovering av stadsdelsbaden, som ska påbörjas under 2019. Vi investerar även i system för nya, kapacitetsstarka stombussar i Örebro tätort. Investeringen delas med Region Örebro län som ansvarar för drift av bussarna men ombyggnationer i gatumiljön för egna bussfiler, förtur i korsningar osv krävs. För att öka trivsel, biologisk mångfald och anpassa staden till ett förändrat klimat vill Miljöpartiet investera i planterandet av 1000 nya träd. Vi ser också behovet av en ny gymnasieskola i kommunen.

Översikten nedan visar den totala summan för våra viktigaste investeringar. Utifrån den beräknas en årlig kostnad för verksamheterna som redovisas i vår resultatbudget. En fullständig investeringsbudget med alla åtgärder finns i bilaga 2.

Miljöpartiets viktigaste investeringar 2019-2022

Grönare lekmiljöer för barn ————— 27 miljoner kr

Grönare och mer stimulerande lekmiljöer uppmuntrar till fysisk aktivitet och mer jämställd lek.
En central skolträdgård för odling, en naturlekplats för förskolan och investering i grönnare skolgårdar.

Stortorget ————— 22,5 miljoner kr

Nedre delen av Stortorget utvecklas till att bli en attraktiv mötesplats med fokus på barn och unga.
Bilparkeringarna flyttas och istället byggs lekplats, aktivitetspark och möjligheter till uteserveringar och mötesplatser. Planeringen inleds 2019.

Nya, gröna mötesplatser ————— 7 miljoner kr

Fler platser för örebroarna att mötas på. En ny temalekplats per år i olika stadsdelar, en utomhusscen i centrala staden, odlingslotter i hela kommunen och popup-parker på mark som är under omställning.

Cykelbanor ————— 64 miljoner kr

Kraftfull utbyggnad av cykelbanor. Det handlar bland annat om utbyggnad av huvudcykelstråk och övriga cykelbanor, satsningar på säkrare trafikmiljöer för barn och förbättrad cykelbana på Drottninggatan.

Cykelparkeringar ————— 24 miljoner kr

Fler låsbara cykelparkeringar i hela staden och ett nytt cykelgarage i centrala Örebro med cykelservice.

Läkemedelsrening ————— 25 miljoner kr

Reningsverket i Skebäck utrustas med en anläggning för att rena avloppsvattnet från läkemedelsrester.
Planering och pilotprojekt inleds under 2018.

1000 träd ————— 50 miljoner kr

För att öka trivsel, biologisk mångfald och anpassa staden till ett förändrat klimat vill Miljöpartiet investera i planerandet av 1000 nya träd under en femårsperiod.

Superbussar (BRT) ————— 72 miljoner kr

Investering i system för nya, kapacitetsstarka stombussar i Örebro tätort. Ombyggnation av gatumiljön för egna bussfiler, förtur i korsningar etc.

En ny gymnasieskola ————— 133 miljoner kr

Under mandatperioden kommer det finnas ett behov av 150 nya platser i gymnasieskolan varje år. Därför ser vi ett behov av att planera för och bygga en helt ny skola.

**”Hållbar utveckling innebär att vi har möjlighet att
leva ett gott liv idag, utan att äventyra framtida
generationers möjligheter att göra detsamma.”**

Kommunövergripande åtgärder

Hållbar utveckling innebär att vi har möjlighet att leva ett gott liv idag, utan att äventyra framtida generationers möjligheter att göra detsamma. Den sociala hållbarheten är målet, den ekologiska hållbarheten sätter ramarna och den ekonomiska hållbarheten är ett medel. De globala hållbarhetsmålen Agenda 2030 ska vara vägledande för kommunens strategiska och långsiktiga utveckling. Arbetet med en hållbar utveckling spänner över många områden och berör alla kommunens verksamheter. För att gå i rätt riktning krävs kunskap och insikt i alla delar av organisationen och en tydlig styrning och uppföljning från kommunledningen.

Klimat- och miljöarbete

Många viktiga steg har tagits i Örebro kommun för att minska miljöpåverkan från den egna verksamheten. Men för att göra en omställning till en verkligt hållbar kommun krävs ännu fler åtgärder som genomsyrar hela den kommunala organisationen och omfattar alla invånare. Det strategiska miljöarbetet och miljökompetensen ska utvecklas och stärkas inom kommunens alla verksamheter. Kommunstyrelseförvaltningens stödjande funktioner kring miljö och hållbar utveckling ska stärkas under året och undantas från besparingskrav. All kommunal upphandling ska ha som mål att produkter och tjänster som köps in ska vara klimatneutrala på sikt. Upphandlingskraven utformas utifrån denna princip.

Energianvändningen står för en stor del av den globala klimatpåverkan och kräver åtgärder på flera plan. En övergång till förnybar energi är viktig men inte tillräcklig. En ökad regional/lokal energiförsörjning gör samhället mindre sårbart vid eventuella energikriser eller kraftiga prisökningar på energi. Med en växande befolkning så måste vi också effektivisera vår energianvändning för att den ska vara långsiktigt hållbar. Vi vill bygga upp en kommunal sol- och vindkraftspark så att kommunen blir självförsörjande med energi. Vi vill även främja annan utbyggnad av sol- och vindkraftverk. Kommunen som hyresgäst ska alltid efterfråga så kallade 'gröna hyresavtal' hos externa hyresvärdar. Projektet Klimatsmart vardag ska fortsätta utvecklas i samverkan med bland andra skolor, föreningar och företag för att nå ännu fler örebroare. Alla möten och konferenser som görs i egen regi ska erbjuda vegetarisk kost som huvudalternativ. Arbetet för minskad klimatpåverkan i kostorganisationen ska stärkas genom halverad köttkonsumtion och minskat matsvinn.

Det finns många goda initiativ och vilja hos örebroarna att bidra till en hållbar utveckling. Kommunen ska främja och stärka initiativ från till exempel föreningar, skolklasser och privatpersoner genom att dela ut ett ekonomiskt bidrag till projekt som syftar till minskad miljöpåverkan.

Miljöpartiet föreslår att:

- En klimatbudget tas fram med målet en klimatpositiv kommun som inkluderar både konsumtion och byggsektor.
- Det strategiska miljöarbetet och miljökompetensen ska utvecklas och stärkas inom kommunens alla verksamheter, särskilt på kommunstyrelseförvaltning och inom skolan.
- De investeringar som kommunen planerar att göra i IT och digitalisering ska innebära nya system och arbetssätt som leder till resursbesparingar även ur miljöperspektiv.
- En strategi för ökad självförsörjning av livsmedel och energi ska tas fram tillsammans med regionen och övriga kommuner.
- En klimatanpassningsstrategi ska tas fram och en ny tjänst som klimatanpassningssamordnare ska tillsättas.
- Alla skolor, förskolor, gruppboenden och äldreboenden ska byggas med trästomme. Ett pilotprojekt ska genomföras med byggande av en 100 procent fossilfri förskola.
- Mängden kött som serveras inom skola, vård och omsorg ska halveras under mandatperioden och matsvinnet i kostorganisationen ska minska.

Forts...

- All kommunal upphandling av varor och tjänster ska genomföras med målet att de ska vara klimatneutrala år 2030.
- En stor satsning görs på hållbar lager- och logistikverksamhet tillsammans med näringsliv och universitet.
- All fossil plast ska fasas ut ur kommunens verksamhet, och mängden engångsmaterial ska minska med 25% till 2025.
- Arbetet med "Klimatsmart vardag" stärks och utvecklas.
- Alla kommunala fatighetsbolag ska bygga med klimatsmart betong och trästommar.
- Stoppa bidragen till flygplatsen

Förebyggande folkhälsoarbete minskar klyftor

Politikens ansvar är att leda en samhällsutveckling som främjar varje människas hälsa. Att främja folkhälsa är att styra samhället mot långsiktig hållbarhet – socialt, ekologiskt och ekonomiskt. Det kräver en politik som ser samhällets ansvar och som ger alla människor möjlighet till livskvalitet och hälsa. En god och jämlik hälsa är ett övergripande mål för Miljöpartiet.

Hur vi bygger staden har betydelse för folkhälsan. För att minska segregationen måste vi knyta ihop olika delar av staden med varandra genom nya bostadsområden, parker, lekplatser, cykelbanor med mera. Att bygga med blandade upplåtelseformer och prisnivåer skapar förutsättningar för en socialt blandad stad. Folkhälsan påverkas också positivt av att omges av goda offentliga miljöer och det ska vara rättvist fördelade resurser för det i hela kommunen.

Att satsa på bättre folkhälsa är att göra långsiktiga investeringar. Det handlar exempelvis om trygga bostadsområden med goda möjligheter till motion och om närhet till grönområden. Det handlar också om att planera trafiken så att buller, olyckor och smutsig luft minskar, att servera bra mat inom skolan och välfärden, att prioritera skatter och bidrag som gör så att fattigdomen minskar, samt att förebygga psykisk ohälsa och missbruk av alkohol, droger och spel.

Miljöpartiet föreslår att:

- Boendesegregationen ska brytas genom en socialt medveten bostadspolitik som blandar upplåtelse- och boendeformer inom bostadsområdena.
- Ett treårigt avtal tecknas med stiftelsen En frisk generation.
- Tidiga, förebyggande insatser ska öka genom bland annat ökade resurser till skolhälsovården, familjecentraler och socialtjänsten.

Integration och arbete

I ett samhälle som är segregat lever alla i utanförskap. Vi är stolta över att Örebro är en stad rik på människor med olika bakgrund och erfarenhet. Samtidigt ser vi ökad segregation mellan bostadsområden, skolor och i arbetslivet. Integration handlar om att våga tro på och arbeta för ett samhälle där vi kan leva tillsammans. Det kräver ömsesidighet, att alla örebroare måste känna att de är medborgare och medskapare i samhället. Miljöpartiet ser migration och invandring som en möjlighet och en tillgång vi måste förvalta på ett ansvarsfullt sätt. Ett rikt liv kännetecknas av självbestämmande, socialt umgänge och möjlighet till deltagande. Det förebyggande arbetet måste intensifieras och utvecklas. Tidiga insatser är bra för individens välmående och det gemensamma samhället. Dessa bör betraktas som sociala investeringar.

Svenska för invandrare (SFI) är en mycket viktig verksamhet och rätt använd kan den bli en god plattform för fler vägar in i samhället – till myndigheter, fortsatta studier, föreningsliv och arbete. Vi vill att Örebro kommun ska garantera en miniminivå på 15 timmars SFI-undervisning i veckan för nyanlända som behöver det. En handlingsplan bör också upprättas för att göra kommunens skriftliga kommunikation enklare och mer tillgänglig för alla örebroare. Att ha ett arbete att gå till ger både försörjning och socialt sammanhang åt individen. Oavsett om det rör sig om en anställning eller eget företagande är tillträde till arbetsmarknaden en av de viktigaste framgångsfaktorerna för inkludering i samhället. Samtidigt står både kommunen och den privata sektorn inför stora utmaningar när det gäller kompetensförsörjning. Kommunen måste bidra till att skapa vägar till arbete och företagande genom utbildning, kontaktskapande och en offensiv rekryteringsstrategi som kan ta tillvara den resurs nya svenskar är. De örebroare

som går i högstadiet och gymnasiet och har behov av sommarjobb ska kunna garanteras detta. Kommunen ska stimulera normbrytande yrkesval genom normkritisk yrkesvägledning.

Ett viktigt långsiktigt arbete är också att bryta bostadssegregationen med en medveten bostadspolitik som blandar upplåtelse- och boendeformer inom bostadsområdena. Kommunala förvaltningar och verksamheter bör också i större utsträckning decentraliseras till fler delar av kommunen. Familjecentralerna fyller en viktig funktion som mötesplatser. Vi vill utveckla deras verksamhet i takt med att behovet och intresset för verksamheten ökar. Samverkan med övriga aktörer kring familjecentralerna behöver utvecklas från idag. Vi vill också se områdesvärdar som skapar trygghet i stadsdelarna och fyller en viktig social funktion. Kommunen ska aktivt söka upp och ta initiativ till samarbeten med ideella föreningar kring bland annat flyktingmottagande och undervisning i svenska.

Miljöpartiet föreslår att:

- Kommunen ökar andelen anställda med utländsk bakgrund med hjälp av exempelvis arbetsdelning och inkluderande personalpolitik.
- Kommunen utvecklar SFI-undervisningen och ökar flexibiliteten både i tid och plats så att fler kan tillgodogöra sig undervisningen.
- SFI-undervisningen ska stärkas med utökade resurser.
- Alla ungdomar mellan 16 och 18 år som söker feriearbete får det som ett sätt att komma in på arbetsmarknaden.
- Kommunen riktar satsningar på nyföretagande bland nyanlända inom gröna näringar.
- Kommunen i samarbete med Drivhuset och Arbetsförmedlingen startar ett projekt för att skapa praktikplatser inom jordbruk för nyanlända.
- Att ett särskilt fokus för kommunens rekryteringsarbete ska vara att öka mångfalden bland kommunens egna chefer.
- Större resurser ges till Familjecentralerna för att utveckla verksamheten.
- Kommunen ska ha fler uppsökande socialarbetare, såsom fältassistenter.
- Kommunen utreder hur skolan kan arbeta normkritiskt för att motverka främlingsfientlighet och möta ungdomar som bär på intoleranta idéer.
- Arbetsmetoden El Sistema utökas till att omfatta ytterligare en skola under 2019.

Jämställdhet - en rättvisefråga

Jämställdhet är en rättvis- och kvalitetsfråga. Vi är som kommun skyldiga att erbjuda alla våra medborgare en likvärdig service. Ändå är det tydligt att vi misslyckas med att ge flickor och pojkar, kvinnor och män lika stor del av de kommunala resurserna. Kommunen måste som arbetsgivare ta ett ansvar för att få bort löneskillnaderna mellan män och kvinnor, och förbättra arbetsvillkoren för dem som arbetar inom skolan och omsorgen.

Vi vill arbeta för ökad jämställdhet i kommunen genom att införa normkritiskt arbete i förskolan och upp till gymnasiet. Vi vill utjämna oönskade löneskillnader genom att belysa strukturella problem, höja kvinnodominerade yrkesgruppers status och lön samt arbeta för att blanda upp homogena yrkesgrupper. Bland annat vill vi rekrytera fler män till förskolan och vården.

Kartläggningar visar att det inte finns juridiskt definierade osakliga löneskillnader i den kommunala organisationen. Däremot så finns det fortfarande stora löneskillnader mellan män och kvinnor som beror på att mansdominerade yrken ofta värderas högre på marknaden än kvinnliga. Som arbetsgivare är det viktigt att vi vidtar åtgärder för att minska dessa oacceptabla skillnader. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra och Örebro kommun ska arbeta mot våld i nära relationer genom förebyggande, skyddande och rehabiliterande åtgärder med ett fokus på hedersrelaterat våld och förtryck.

Miljöpartiet föreslår att:

- Samtliga nämnder och kommunala bolag ska arbeta med jämställdhetsbudgetering.
- En särskild utbildningssatsning görs om normkritik och jämställdhet i förskola och skola.
- De kommunala bidrag och föreningsstöd som ges ska genomlysas ur jämställdhetsperspektiv och justeras vid behov.
- Kommunen ska satsa särskilt på att öka pojkars intresse för yrkesval inom förskolan och vården.
- Kommunen ska kompetensutveckla all personal inom likabehandling och antidiskriminering på alla arbetsplatser.
- Den årliga lönekartläggningen ska ligga till grund för en handlingsplan om hur oönskade löneskillnader mellan kvinnor och män kan utjämnas.

Medborgardialog för demokrati

Demokratin ska inte tas för given. Vi måste skydda och stärka den varje dag. Detsamma gäller öppenheten i vårt land. Varje människa ska kunna delta i samhället på sina egna villkor och ha samma möjlighet att engagera sig. Det ska vara enkelt att få information på lätt svenska och sitt modersmål.

Miljöpartiet vill skapa ett Örebro för alla, där varje person ska kunna skaffa sig det liv, den utbildning och det arbete hen önskar utan att begränsas av samhällsstrukturer eller maktförhållanden. Kommunens verksamheter ska aktivt arbeta med jämställdhet, delaktighet och tillgänglighet.

Örebro kommun har ett ansvar för att stärka den allmänna kunskapen om vad en kommun är och hur den fungerar. Medborgarna är medskapare i kommunen, inte passiva kunder. Örebroarna ska på ett så enkelt och naturligt sätt som möjligt få kontakt med kommunen i sin vardag. Därför är det viktigt att kommunen är närvarande i hela Örebro på tider och villkor som inte stänger ute någon människa.

Miljöpartiet föreslår att:

- Kommunen ska begära särskild dispens för att som testkommun kunna genomföra sänkning av rösträttsåldern i kommunalvalet 2022.
- Kommunen inför system med e-petitioner, medborgarförslag och försök med medborgarbudget.
- Kommunen främjar medborgardialog genom att skapa lokala mötesplatser i bostadsområden och tar fram en kommunal strategi för dialoger.
- Kommunen ökar elevvers, föräldrars och lärares inflytande genom införandet av lokal skolstyrelse på minst en skola.
- Elevråden får ökat stöd från kommunen för att kunna vara en fristående samtalspartner till skolledningarna, och för att kunna stärka sin samverkan.
- Kommunen ska främja skapande av anhörig- och brukarråd inom de kommunala verksamheterna.

Hälsofrämjande arbetsmiljö

Sjukfrånvaron fortsätter att öka bland kommunens anställda, och detta mönster måste brytas. Det är främst stress och psykisk ohälsa som är skäl till de längre sjukskrivningarna och orsaken finns ofta att finna i arbetsmiljön. Detaljstyrda arbetsuppgifter, hög arbetsbelastning och ett frånvarande ledarskap är saker som skapar en dålig arbetsmiljö. Kostnaderna för sjukskrivningarna är höga och kommunens förmåga att attrahera och behålla arbetskraft sjunker med en dålig arbetsmiljö. Därför måste kommunen kraftsamla under 2019 för att vända utvecklingen. En satsning måste göras för ett mer närvarande ledarskap på arbetsplatserna med sämst arbetsmiljö och högst sjukskrivningstal.

Kartläggningen av kvinnors och mäns arbetsmiljö i kommunen visar också att kvinnligt dominerade arbetsplatser ofta har fler medarbetare per chef än manligt dominerade. Detta är negativt för både chefer och anställda. För cheferna är det svårt att räkna till och resultatet blir ofta att man inte orkar med arbetssituationen och lämnar sitt chefsuppdrag tidigare än tänkt. För medarbetarna får det negativa konsekvenser eftersom chefen sällan har tid att vara närvarande och lyhörd för hur de anställda mår eller hur de upplever sin arbetsmiljö.

Att vara chef inom kommunen är ett brett uppdrag som snarare ökar än minskar i komplexitet varje år. Förutom att hinna möta personal, elever, anhöriga och boende, så är kraven höga på ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat. Många chefer upplever att de inte räcker till. Därför behövs nya modeller kring ledarskap och chefsskap i kommunen. Som en del i det löpande utvecklingsarbetet bör en modell för delat ledarskap utformas och prövas under 2019. Ett tudelat ledarskap med tydliga roller kan bidra till bättre arbetsmiljö och ett mer långsiktigt hållbart chefsskap. På arbetsplatser med hög sjukfrånvaro och många medarbetare per chef ska ytterligare en chefsbefattning skapas. Som en del av detta ska en översyn göras av chefsorganisationen inom stadsbyggnadsförvaltningen och resurser styrs om till främst förvaltningarna inom social välfärd.

Miljöpartiet föreslår att:

- En ny modell för delat ledarskap utarbetas och prövas på ett urval av arbetsplatser.
- Antalet medarbetare per chef ska utjämnas inom kommunen, resurser för detta förs över från programområde samhällsbyggnad till i första hand programområde social välfärd.
- Chefsrollen ses över och renodlas genom att stödjande funktioner och roller tar större ansvar för till exempel administration och rekrytering.
- Arbetstiden sänks till sex timmar på arbetsplatsen, med två timmar för återhämtning och reflektion, för vissa utsatta yrkesgrupper.

Europas teckenspråkshuvudstad

När Örebro kommun utropade sig till Europas teckenspråkshuvudstad tog kommunen på sig ett stort åtagande. Beslutet har gett positiva följder som ett stärkt kulturliv och ökat kulturutbud riktat mot teckenspråkiga. Även medborgarservicen mot gruppen teckenspråkiga har förbättrats. Framåt finns flera utmaningar som rör välfärdsfrågor för teckenspråkiga. Det finns behov av utvecklad äldreomsorg, där Miljöpartiet vill se att det skapas ett helt teckenspråkigt äldreboende samt att ett utvecklingsarbete inom Komvux och gymnasieverksamheten påbörjas.

Allt fler människor som kommer till Örebro är i behov av en god TFI-utbildning (Tecken för invandrare) och kommunen bör därför se över hur verksamheten kan stärkas och utvecklas. I flera svenska städer finns dövteam kopplat till socialtjänsten, med dövkonsulenter som erbjuder döva råd och stöd som idag inte går att få på kommunens servicecenter. Kommunen bör utreda skapandet av ett dövteam och även säkerställa att det finns handläggare inom olika berörda förvaltningar som är fullt teckenspråkiga. Miljöpartiet vill se en kartläggning av behovet av en förskola med tydlig teckenspråksprofil.

Kompetensen kring teckenspråkigas behov behöver stärkas i hela kommunen. Ett sätt att öka både tillgängligheten och kompetensen är att inrätta ett särskilt team under Servicecenter som arbetar med att guida till och stötta kontakten mellan teckenspråkiga medborgare och kommunens instanser. Detta team kan också ges i uppdrag att stärka kompetensen och medvetenheten kring denna gruppns behov inåt i organisationen. På sikt ser vi att denna verksamhet samordnas med Region Örebro län då behovet finns även där.

Miljöpartiet föreslår att:

- Kommunen ska påbörja en projektering av ett äldreboende för teckenspråkiga. Behovet av en fullt teckenspråkig förskola kartläggs.
- En översyn av möjligheter att stärka TFI (Tecken för invandrare) genomförs.
- Servicecenter får ett utökat uppdrag att skapa ett dövteam där stöd och råd erbjuds av dövkonsulenter med god teckenspråkskompetens. På sikt bör denna verksamhet samordnas med regionen.
- Behovet av ett teckenspråkigt Komvux utreds.

Lika rätt för HBTQ-personer i Örebro

Miljöpartiet accepterar inte diskrimineringen av homo-, bi-, trans- och queerpersoner (HBTQ). Det ska finnas samma möjlighet och frihet för alla att ha inflytande över och ta del av gemensamma resurser. Vi vill jobba hårdare för lika rättigheter och ett Örebro fritt från diskriminering och hatbrott. Kompetens och strukturella åtgärder behövs för att trakasserier av HBTQ-personer ska upphöra.

Miljöpartiet föreslår att:

- Alla kommunens förvaltningar ska ha personal som är utbildad i HBTQ-frågor och normkritik.
- Kommunens jämställdhets- och ickediskrimineringsplan ska utformas med en intersektionell utgångspunkt och inkludera ett HBTQ-perspektiv.
- Kommunen ska skapa ett HBTQ-råd och genomföra HBTQ-certifiering av verksamheter.
- Kommunen ska stötta skapandet av mötesplatser för HBTQ-personer.

Hållbart konkurrenskraftigt näringsliv

Miljöpartiet vill skapa jobb och framtidsmöjligheter genom att investera i en bättre miljö och möta klimatutmaningarna. Vi ser redan idag initiativ och affärsidéer som går i denna riktning, både i Sverige och internationellt. För att Örebro ska bli en långsiktigt hållig kommun behöver vi främja en utveckling av näringslivet som går i samma riktning. Innovationsförmåga och entreprenörskap kommer vara avgörande för kommunens och regionens utveckling. En nära samverkan mellan kommunen, regionen, universitetet, företag och alla aktörer i innovationskedjan är en förutsättning. Även den egna kommunala organisationen behöver ha ett starkare fokus på att utveckla en innovationsvänlig kultur för att kunna vara bärkraftig på sikt.

Allt fler företag väljer att flytta sin verksamhet till vår kommun. Örebro behöver fler arbetstillfällen i kunskapsintensiva företag, organisationer och branscher, jobb som kan lokaliseras i centrala lägen och inte kräver massor av ny yta och infrastruktur. Arbetsmarknaden inom kreativa näringar växer i Örebro och potentialen bedöms vara stor. Små och medelstora företag inom branscher som kultur, IT, kommunikation och utbildning står för allt fler arbetstillfällen. Kommunen bör särskilt inrikta sitt etableringsarbete mot sådana företag, organisationer och branscher.

För landsbygden i kommunen är utveckling av de gröna näringarna och lokal livsmedelsproduktion viktig. Kvinner kan spela en viktig roll som ett regionalt kunskapscentrum för gröna näringar och livsmedelsproduktion.

De krav som ställs vid kommunens upphandlingar har stor påverkan och kan bidra till utvecklingen av näringslivet i en hållbar riktning. Örebro kommun ska vara en föregångare avseende miljö-, jämställdhets- och sociala krav vid upphandling och låta dessa krav väga tungt. Miljöpartiet vill även stärka kommunens upphandlingsenhet för att utöka uppföljningen av befintliga avtal avseende miljö-, jämställdhets- och sociala krav.

Kommunens egen upphandling ska genomföras så att den främjar det lokala näringslivet. Upphandlingar bör delas upp mindre grupper utifrån typ av produkt eller tjänst och även delas in geografiskt så att mindre företag har möjlighet att teckna ett avtal med kommunen.

Andelen kvinnliga nyföretagare är låg i Örebro och Örebro län som helhet ligger i botten av statistiken för Sverige. Kommunen måste prioritera arbetet med att stötta och främja kvinnor som vill starta företag. Genom att ställa krav i de samarbeten och upphandlingar som utgör grunden i kommunens näringslivsarbete kan vi se till att kvinnor blir en prioriterad grupp. Särskilt viktigt är det att dessa satsningar når kvinnor med utländsk härkomst. I de bolag som kommunen är delägare måste jämställdhetsperspektivet integreras i bolagsdirektiven så att bolagen sätter fokus på att även nå kvinnliga entreprenörer och företagare.

Inom gymnasieskolan har Ung Företagsamhet en viktig roll för att utveckla ungdomars kreativitet och entreprenöriella tänkande. Kontaktytorna mot skolan behöver förbättras, och alla gymnasieelever ska erbjudas möjlighet att driva ett UF-företag. Skolans ambitioner kring den obligatoriska entreprenörskapsutbildningen måste också höjas, så att alla unga får samma verktyg och framtida möjligheter.

Både befintliga och nya industriområden i kommunen behöver utvecklas ur miljö- och hållbarhetsperspektiv. Idag är de ofta ogästvänliga miljöer som inte bidrar positivt till varken sociala eller ekologiska värden. Det handlar om många olika aspekter som energiförsörjning, materialflöden, transporter, mötesplatser samt gestaltning av byggnader och utemiljöer. Kommunen bör fokusera särskilt på att utveckla mer hållbara industriområden, i samverkan med näringslivet och universitetet.

Miljöpartiet föreslår att:

- Kommunens aktiva etableringsarbete ska leda till fler jobb i kunskapsintensiva och resurs-effektiva företag, organisationer och branscher.
- Kommunen stimulerar lokala investeringar genom bland annat en strategi för hållbart byggande och höjda miljöambitioner hos de kommunala fastighetsbolagen.
- Kommunens upphandlingar styr i hållbar riktning genom utökade krav på klimatneutrala varor och tjänster samt förbättrad uppföljning av befintliga avtal.
- Fler upphandlingar ska delas upp i mindre delar (utifrån produktgrupper eller geografiskt område) för att gynna mindre, lokala företag.
- Kommunen ska samverka genom partnerskap tillsammans med universitet och näringsliv gällande innovation och hållbar utveckling.
- Kommunen ska möjliggöra goda kontakter mellan näringsliv och skola, bland annat genom att bidra till kontaktytor inom ramen för Ung Företagsamhet.
- Grund- och gymnasieskolan ska höja ambitionerna kring den obligatoriska entreprenörskapsutbildningen som alla elever har rätt till.
- Kommunen ska ta initiativ till uppbyggandet av ett regionalt kunskapscentrum för gröna näringar och livsmedelsproduktion vid Kvinnersta.
- Kommunen ska ha en tydlig etableringsstrategi som riktar in sig på kreativa näringar, tjänsteföretag och gröna jobb.
- När nya ytkrävande etableringar blir aktuella i kommunen, ska en politisk prövning alltid göras för att värdera markförlusten mot antalet nya arbetstillfällen.
- Ett pilotprojekt genomförs för utveckling av hållbara industriområden.

Hållbar konsumtion

Vi ska skapa förutsättningar för människor att dela på resurser - i "sportotek", bil- och cykelpooler och delandecentrum. Detta för att skapa en attraktiv kommun och bättre förutsättningar för våra kommande generationer, där ingen behöver konsumera mer än vad som behövs mot sin vilja.

Miljöpartiet vill minska avfallet och öka återanvändningen för en hållbar konsumtion. Regeringens strategi för hållbar konsumtion skapar goda förutsättningar genom bland annat momssänkning på reparationsarbeten och skattereduktion på vissa reparationer. Och lokalt kan mycket göras för att gynna handel med second hand och främja delandets ekonomi. Prylar, kunskap, mark, tid och rum går att byta, låna, ge, få och dela. Delandets ekonomi handlar om samarbete och ett smartare användande av resurser. Vi vill underlätta för människor att skapa och dela i Örebro.

Vår kommun behöver underlätta för moderna och mer kollektiva lösningar på resursanvändning, boende, arbete och de saker vi använder. Utvecklingen av små lokala tjänsteföretag behöver stärkas i kommunens näringslivsfrämjande arbete. Människor som satsar på hållbara affärsidéer ska uppmuntras. Kommunen ska underlätta för etablering av skapandemiljöer, bla genom att utreda skapandet av en kreativ mötesplats utifrån konceptet Makerspace.

Miljöpartiet föreslår att:

- Bibliotekens uppdrag utvecklas genom att främja delande av verktyg och andra prylar.
- Kommunen möjliggör utveckling av ett sk "sportotek" som lånar ut material och utrustning till idrotts- och friluftaktiviteter i skolan och på fritiden.
- Kommunen underlättar hållbar konsumtion genom att på hemsidan guida till miljöprofilerade butiker, restauranger, caféer och företag - "Ditt hållbara Örebro".
- Ett system införs för återbruk av inventarier mellan olika kommunala aktörer för att minska kostnader samt klimat- och miljöpåverkan.
- Under 2019 ska utfasningen av engångsmaterial i plast påbörjas. Upphandlingen ska säkerställa att klimatsmarta produkter av förnybart material finns tillgängliga för verksamheterna

Gröna finanser

Det pågår en global folkrörelse där allt fler undviker placeringar i företag som huvudsakligen sysslar med fossila bränslen. Örebro kommun följer med i den här rörelsen och Miljöpartiet vill fortsätta att utveckla detta. Det är varken miljömässigt klokt eller långsiktigt ekonomiskt att placera i olja och kol. Örebroarnas skattepengar ska placeras i framtiden, inte i gårdagens lösningar.

Det är inte bara klimatförändringarna som är en framtida risk. Örebro kommun är en relativt stor aktör på den finansiella marknaden och bör efterfråga mer hållbara alternativ för att driva utvecklingen framåt. Miljöpartiet vill att det ska framgå i finanspolicy att social och ekologisk hållbarhet, vid sidan av det rent finansiella och ekonomiska, också är ett övergripande mål för finansverksamheten - liksom för all kommunal verksamhet. Kommunens placeringar ska inte användas för att finansiera affärsverksamhet som bidrar till ökad klimatpåverkan eller utarmade naturresurser. De ska istället investeras i bioekonomin, där förnybara råvaror och återvinning av resurser är stommen. Inriktningen på kommunens placeringar ska styras om under de kommande åren genom revidering av placeringspolicy.

Miljöpartiet föreslår att:

- Kommunens placeringar ska styras så att de på sikt endast används för finansiering av den nya bioekonomin. Finanspolicy revideras för att åstadkomma detta.
- Örebro kommun ska vara en drivande aktör för grönare kommunala finanser på nationell nivå.
- Antalet gröna obligationer som kommunen ger ut ska öka och finnas med redan i planeringsstadiet av investeringarna.

Mer tid att leva

En sänkt arbetstid är viktigt både för minskad arbetslöshet, bättre miljö och ökad livskvalitet. Generation efter generation har slitit för att bygga ett bättre samhälle. Målet har varit att nästkommande ska få ett bättre, bekvämare och enklare liv.

Politiska tänkare från höger till vänster har genom århundraden formulerat att målet med vårt arbete är att vi ska få mer tid till det som gör livet njutbart. Trots en generellt hög materiell standard i Sverige saknar vi ofta tiden eller orken att göra det som är viktigt för oss. Det tycks som att fler i dag har behov av mer tid snarare än fler prylar. Fler vill gå från tidsfattigdom till tidsrikedom.

Vetenskapliga och tekniska framsteg leder till att allt färre kan producera allt mer. Eftersom produktiviteten ökar snabbare än tillväxten i rika länder får vi en konjunkturoberoende ökad arbetslöshet så länge vi inte sänker arbetstiden.

Civilsamhället utför en rad viktiga samhällstjänster och skapar värde och mening för de tusentals människor som på sin fritid engagerar sig i att hjälpa andra. Många har dock svårt att få ihop sitt ideella engagemang med arbete och privatliv. Anställda inom Örebro kommun bör kunna vika en del av sin arbetstid till ideellt arbete. Under 2019 ska upp till 1 000 anställda kunna använda 2 timmar i månaden åt volontärarbete som förmedlats genom kommunen, och försöket ska sedan utvärderas.

Miljöpartiet föreslår att:

- Kommunen inför försöksverksamhet med kortare arbetsdag i kommunala verksamheter.
- Kommunen gör det möjligt för medarbetare att göra val mellan höjd lön och sänkt arbetstid.
- Kommunen ger medarbetare rätt till önskad arbetstid - deltid eller heltid.
- Kommunen möjliggör ökad flexibilitet kring uttag av ledighet och semester.
- Ett antal skolor får möjlighet att införa senarelagd skolstart på prov under 2019.
- Delade turer tas successivt bort ur schemaläggningen av arbetstid för kommunanställda. Motsvarande krav ställs vid upphandling av tjänster.
- Kommunen inför en arbetstidsmodell för volontärarbete på arbetstid.

”Örebro ska vara en plats för människor, inte för bilar. En plats som är fri från buller och utsläpp och säker för cyklande barn och vuxna. Det ska vara enkelt och gå snabbt att ta sig fram med cykel och kollektivtrafik.”

Ägardirektiv kommunala bolag

Örebro kommun äger idag helt eller delvis ett stort antal bolag. Miljöpartiet anser att det behövs en plan för utveckling och förvaltning av dessa bolag, helägda såväl som delägda. Det är viktigt att de kommunala bolagen inte försvårar för det lokala företagandet eller ger medborgarna sämre möjligheter till insyn. Samtidigt är dessa bolag viktiga verktyg för bland annat en social bostadspolitik och kan möjliggöra satsningar på t ex förnybar energi och hållbart byggande.

Miljöpartiet anser att de bolag som kommunen äger helt eller delvis ska ha ett tydligt uppdrag att ge service och bidra till en ökad välfärd för alla medborgare i kommunen. Kommunens ägande i Örebro flygplats ska därför avvecklas då vi menar att näringslivet själva ska bära kostnaderna för sina transportlösningar, i synnerhet när verksamheten har en omfattande klimatpåverkan. Större delen av kommunens fastigheter ägs av våra kommunala bolag, t ex bostäder, skolor, äldreboenden och idrottsanläggningar. Det skapar stora möjligheter för kommunen som ägare, då vi vill vara en viktig aktör i arbetet med att få ner energiförbrukningen, minska klimatutsläppen och driva på för ett hållbart byggande i hela kommunen. Våra bolag ska spela en viktig roll när vi planerar staden, i allt från integration och klimatanpassning till hur fler gröna ytor kan utvecklas. Nedan redogör Miljöpartiet för de delar av ägardirektiven som avviker från eller kompletterar minoritetsstyrets budgetdirektiv.

Direktiv till samtliga bolag

Bolagen ska verka för ökad öppenhet och transparens. Att en kommunal verksamhet bedrivs i bolagsform får inte Bolagen verka för ökad öppenhet och transparens. Att en kommunal verksamhet bedrivs i bolagsform får inte innebära försämrad insyn för medborgarna. Kommunen ska ta fram en bolagspolicy som tydliggör hur kommunen ska hantera de bolag som samägs med privata aktörer.

Samtliga bolag ska upprätta miljö/hållbarhetsplaner för verksamheten som visar hur bolaget tar ansvar för en hållbar utveckling samt redovisa sitt miljö-, jämställdhets- och mångfaldsarbete i årsredovisningarna. Moderbolaget Örebro Rådhus AB ska följa upp miljö- och hållbarhetsfrågorna ur ett strategiskt perspektiv i ägardialogen med samtliga bolag. De kommunala fastighetsbolagen ska alltid uppföra byggnader certifierade enligt Miljöbyggnad Guld där det är tekniskt möjligt. Det är ett viktigt steg för att garantera att det som kommunen bygger kan finansieras med så kallade gröna obligationer. De kommunala bolagens utbyggnad av solenergi ska öka kraftigt under 2019 och rådgivningen till privatpersoner ska öka. I alla upphandlingar ska livscykelanalyser av miljö- och klimatpåverkan användas som utvärderingsverktyg.

Bolagen ska i betydande omfattning bygga i klimatsmarta material som trä. Fastighetsnära energiproduktion som sol och vind ska öka och ett aktivt arbete ska bedrivas för att främja ekosystemtjänster i staden genom bland annat gröna tak och ytor. Nya byggnader ska vara noll- eller plusenergihus där det är tekniskt möjligt. Värdet av ekosystemtjänster ska beräknas i alla relevanta byggprojekt, och kompensationsåtgärder ska genomföras. Sociala krav ska alltid ställas vid upphandlingar där det är relevant och möjligt. Ur integrationsperspektiv är det också viktigt att kommunens bolag anställer fler människor med annan etnisk bakgrund än svensk. Alla bolag ska ha en jämställd representation i sina bolagsstyrelser.

Samtliga fastighetsbolag ska genomföra genusanalys av planerade investeringar för att säkerställa en jämställd samhällsplanering.

ÖrebroBostäder AB

ÖBO ska bygga fler hyreshus i områden där bolaget idag har låg representation, för att minska bostadssegregationen. En betydande del av bolagets nybyggnationer ska vara små och billiga student- och ungdomsbostäder. ÖBO:s studentlägenheter ska även kunna hyras av studenter på folkhögskola. Vid bolagets renovering av miljonprogramsområden ska minskad energiförbrukning och stort boendeinflytande få ett särskilt fokus. Bolaget ska bygga långsiktigt hållbart och följa de riktlinjer för hållbart byggande som kommunen har. Det innebär bland annat miljö- och hållbarhetscertifierade energieffektiva byggnader med trästommar, giftfria miljöer, gröna gårdar och tak och solceller.

Bolaget ska gå före avseende socialt hållbart byggande och under 2019 påbörja planeringen för byggandet av ett nytt kollektivboende. Sociala krav vid upphandling ska utökas och jämställdhetskrav ska ställas. Livscykelkostnad och livscykelanalys ska användas vid all relevant upphandling. Under 2019 ska ÖBO genomföra ett pilotprojekt för hållbara resor

för en fastighet. Projektet ska bygga på en prenumeration på olika reseslag (bil, lastcykel, kollektivtrafik etc) och inkludera tillgång till en elbils- och cykelpool för hyresgästerna. Bolaget ska under 2019 utreda möjligheterna att förvärva ett antal enfamiljshus för att möta behovet av lägenheter med många sovrum, och därigenom minska trångboddheten och segregationen.

Vid nybyggnation ska i enlighet med kommunens klimatstrategi trästomme alltid övervägas, i annat fall ska betong med så låg klimatbelastning som möjligt användas.

Örebroporten AB

Bolaget ska initiera och delta i arbetet med att genomföra en medborgardialog om Medborgarhusets framtida användning under 2019. Bolaget ska bygga långsiktigt hållbart och följa de riktlinjer för hållbart byggande som kommunen har. Det innebär bland annat miljö- och hållbarhetscertifierade energieffektiva byggnader med trästommar, giftfria miljöer, solceller, samt gröna gårdar och tak. Bolaget ska erbjuda "Gröna hyresavtal" till hyresgäster. Bolaget ska utveckla sin interna miljökompetens samt ta fram ett program för hållbarhetsarbetet som följs upp årligen. Sociala krav vid upphandling ska utökas och jämställdhetskrav ska ställas. Livscykelkostnad och livscykelanalys ska användas vid all relevant upphandling.

Vid nybyggnation ska i enlighet med kommunens klimatstrategi trästomme alltid övervägas, i annat fall ska betong med så låg klimatbelastning som möjligt användas.

Gustavsvik Resorts AB

Fritidsanläggningen som bolaget driver på Gustavsviksområdet utvecklas ständigt och kan bland annat komma att omfatta hotellverksamhet. Denna typ av verksamhet är inte lämplig för kommunen att bedriva. Kommunen bör avyttra sin del av Gustavsvik Resorts. Köpeskillingen kan exempelvis användas till att finansiera den eftersatta och nödvändiga renoveringen av de kommunala badhusen Eyrabadet, Hagabadet och Brickebackens bad.

Futurum AB

Ett kvalitetsprogram ska tas fram för hållbara skolor och förskolor. Bolaget ska bygga långsiktigt hållbart och följa de riktlinjer för hållbart byggande som kommunen har. Det innebär bland annat miljö- och hållbarhetscertifierade energieffektiva byggnader med trästommar, giftfria miljöer, solceller, samt gröna gårdar och tak. Bolaget ska erbjuda "Gröna hyresavtal" till hyresgäster. I samverkan med barn- och utbildningsförvaltningen ska bolaget verka för grönare förskole- och skolgårdar, både vid nybyggnation och upprustning. Bolaget ska utveckla sin interna miljökompetens samt ta fram ett program för hållbarhetsarbetet som följs upp årligen. Sociala krav vid upphandling ska utökas och jämställdhetskrav ska ställas. Livscykelkostnad och livscykelanalys ska användas vid all relevant upphandling. Bolaget ska genomföra ett pilotprojekt i uppförande av en helt klimatneutral förskola, och tillämpa erfarenheterna på alla kommande byggnationer.

Vid nybyggnation ska i enlighet med kommunens klimatstrategi trästomme alltid övervägas, i annat fall ska betong med så låg klimatbelastning som möjligt användas.

Länsmusiken AB

Bolaget ska ha ett särskilt fokus på barn och unga i sin verksamhet. En fortsatt utbyggd satsning på El Sistema ska genomföras av bolaget tillsammans med förskolan och skolan.

KumBro Vind AB

KumBro Vind AB ska i samverkan med omkringliggande kommuner utveckla förnyelsebar energiproduktion med målet att försörja kommunernas hela energibehov. Bolaget utvecklas till att bli ett kommunalt energibolag med inriktning på förnyelsebar energiproduktion. Solenergi prioriteras speciellt.

KumBro Utveckling AB

KumBro Utveckling AB ska under 2019 kartlägga möjligheterna till samverkan med fastighetsägare i Örebro kommun kring utveckling av fastighetsnära elproduktion. Det finns många större byggnader i verksamhetsområden med väggar och tak som är lämpliga att placera solceller på. Genom hyresavtal med fastighetsägarna skulle KumBro Utveckling kunna investera i ett större antal solcellsanläggningar i kommunen.

Örebro Läns Flygplats AB

Det är inte hållbart varken ekonomiskt eller klimatmässigt hållbart att subventionera en så stor nettoutsläppare som år efter år går med förlust. Kommunen ska under 2019 påbörja arbetet med att avyttra sin andel i bolaget till näringslivet som kan driva det i egen regi.

Örebrokompaniet AB

Bolaget ska säkerställa att alla evenemang som ordnas har en tydlig miljöprofil och är hållbarhetscertifierade. Bolaget får i uppdrag att arrangera evenemang som tydligt stärker Örebros profil som miljökommun. Bidrag ska endast ges till evenemang som uppfyller certifieringskriterierna för hållbara evenemang. Bolagets evenemang ska utvärderas och planeras utifrån ett tydligt jämställdhetsperspektiv. Antalet besökare ska så långt det är möjligt redovisas med könsuppdelad statistik.

Alfred Nobel Science Park AB

Bolaget ska främja utvecklingen av företag och innovationer vars syfte är att ta fram lösningar på framtidens stora samhällsutmaningar. Verksamheten ska bedrivas på ett sätt som främjar långsiktig hållbar utveckling - såväl ekonomisk, social som ekologisk - och effektivt resursutnyttjande. Bolaget ska särskilt fokusera på innovationer inom området livsmedel och gröna näringar, för att bidra till en positiv näringslivsutveckling på landsbygden och på sikt en mer hållbar livsmedelsförsörjning. Bolaget ska också se sociala innovationer som ett viktigt område för näringslivsutveckling, och under året omvärldsbevaka aktivt kring detta.

Bolaget ska vidare beakta jämställdhetsaspekten i urvalet av vilka projekt det stödjer. Alfred Nobel Science Park AB ska aktivt verka för fler kvinnliga entreprenörer.

Parkeringsbolaget

Bolaget ska ligga i framkant vad gäller utformandet av hållbara parkeringslösningar. Byggnaderna ska en mycket hög profil både vad gäller miljö- och klimataspekter och gestaltning. Under 2019 ska en omvärldsanalys genomföras av hållbara parkeringslösningar för bil och cykel. Parkeringsbolaget får i uppdrag att ta fram ett förslag på parkeringslösning som ersättning till de platser som ska flyttas från Stortorget nedre del.

”Örebro behöver fler jobb i kunskapsintensiva företag, organisationer och branscher. Jobb som kan lokaliseras i centrala lägen och inte kräver massor av ny yta och infrastruktur.”

Samhällsbyggnad

En hållbar samhällsplanering genomsyras av en helhetssyn där byggande och boende planeras och anpassas utifrån långsiktighet och kretsloppstänkande. Örebro kommun är en väldigt liten pusselbit i den globala klimatomställningen, men vi ser ändå vikten av att gå före och visa vägen. Enskilda städers och kommuners initiativ kan få genklang över hela världen och bli förebilder för andras utvecklingsarbete. Miljöpartiet vill att Örebro ska bli en sådan kommun.

Samhällsplanering ska ske med hänsyn till alla grupper i samhället och bidra till en utjämning av strukturella orättvisor. Därför måste staden planeras och byggas på ett sätt som jämlikt främjar och återspeglar olika människors vardag. Staden ska också utvecklas till en plats för kreativitet och mänskliga möten. Ett hållbart samhälle förutsätter också sådant som inte är lika synligt - ett fritt och tillgängligt kulturliv, social inkludering och en meningsfull fritid för barn och unga. Våra nyckelord är småskalighet och närproduktion när det gäller mat, energi och kretslopp. Vi ska värna produktiv åkermark som är viktig för vår framtida livsmedelsförsörjning. Planering av nya områden ska i första hand ske på redan exploaterad mark. Byggnation ska ske på ett yteffektivt, resurseffektivt och klimatsmart sätt.

En levande stadskärna

En levande, blomstrande stadskärna förutsätter att människor trivs i den. Arbetet med stadsutveckling måste därför syfta till att skapa attraktiva miljöer med mänskliga möten i fokus. Idag dominerar fortfarande trafiken stora delar av stadskärnan och det saknas naturliga platser för barn att vistas på. Miljöpartiet föreslår därför att nedre delen av Stortorget utvecklas till att bli en attraktiv mötesplats för människor i alla åldrar med fokus på barn och unga. Bilparkeringarna flyttas till ett nytt centralt parkeringsgarage - förslagsvis genom det nya kommunala parkeringsbolaget - och istället byggs lekplats, aktivitetspark och möjligheter till uteserveringar och mötesplatser. Planeringen inleds under 2019. Fler mötesplatser ska tillskapas i city i form av nya mikroparker, utveckling av torghandel och ytor i anslutning till nya bostäder och kontor. Drottninggatan mellan Rudbecksgatan och Slottsbron ska omvandlas till gånggata där folkliv och handel kan ta större plats än idag. Nya cykelbanor byggs för ökad framkomlighet, busstrafiken leds om och kompletteras med t ex utökad flextrafik och/eller nya linjer runt city. Planering och dialog med regionen inleds under 2019.

Miljöpartiet föreslår att:

- Nedre delen av Stortorget byggs om från bilparkering till att bli en attraktiv mötesplats med fokus på barn och unga.
- Drottninggatan mellan Rudbecksgatan och Slottsbron omvandlas till gånggata.
- Centrumhandeln ska utvecklas framför externhandeln.
- Vid nybyggnation av bostäder och kontor i innerstaden ska mötesplatser tillskapas och grönstruktur tillföras.
- Kommunen utreder förutsättningar för fri tillgång till internet genom att varje kommunal lokal görs till en tillgänglig WiFi-nod.
- Torghandeln utvecklas i Örebro

Hållbart resande

För att hejda de globala klimatförändringarna måste vi generellt minska antalet transporter i samhället. Vi vill minska människors beroende av bilen genom att satsa på klimatsmarta transporter och förändra sättet vi stadsplanerar. När färre är beroende av bilen och fler resor sker med kollektivtrafik, cykel och till fots får vi renare luft, bättre hälsa, najs stad och nya möjligheter att resa på landsbygden. För att skapa möjlighet till mer hållbart resande ska kommunen under året ta fram en lösning för ett abonnemang där hyresgästerna i ett område eller fastighet erbjuds en flexibel tillgång till alla resslag (cykel, bil, kollektivtrafik och taxi) i anslutning till bostaden. Framtidens resmönster skapas idag. Därför

är det oerhört viktigt att vi skapar trygga trafikmiljöer i hela staden så barn kan gå och cykla fritt. Annars grundläggs varannan att åka bil i staden. Det är dessutom en viktig faktor för folkhälsan att möjliggöra barn och ungas vardagsmotion och öka deras självständighet. Utvecklingen av resandet i kommunen pekar på att målen i Trafikprogrammet kommer att missas med råge. Ökningen av bilresor väntas fortsätta. Det kommer leda till längre köer och farligare trafikmiljöer. Detta måste politiken ta ansvar för.

Miljöpartiet föreslår att:

- ÖBO planerar och genomför ett pilotprojekt för att kunna erbjuda flexibelt, hållbart resande till sina hyresgäster.

Kollektivtrafik

Pålitlig och modern kollektivtrafik måste vara tillgänglig i hela kommunen. Att resa tillsammans är mer effektivt och det är bara genom att erbjuda kommunens invånare riktigt bra transportalternativ som vi kan minska bilberoendet. Parallellt med satsningar på cykeltrafik vill Miljöpartiet öka andelen resande med kollektivtrafik. Kollektivtrafiken är jämställd och klimatsmart och även en av våra största mötesplatser. För att öka andelen resor som görs kollektivt i kommunen föreslår Miljöpartiet flera olika insatser för att göra kollektivtrafiken till ett hållbart val för fler. En satsning på kostnadsfria bussresor för skolbarn är ett viktigt verktyg för att skapa likvärdiga förutsättningar för skolval och fritidsaktiviteter. Busstrafikens framkomlighet behöver också förbättras i Örebro. Miljöpartiet vill att bussfiler införs på de vägar och gator i Örebro som idag drabbas av köer vissa tidpunkter på dygnet. Dialog och nära samverkan med regionen kring förbättringsåtgärder är också nödvändig.

Planeringen av införandet av kapacitetsstarka bussar på stomlinjer (så kallad bus rapid transit, BRT) ska starta på allvar under 2019. Det är en viktig satsning för att göra kollektivtrafiken konkurrenskraftig gentemot bilen. Den gamla industrirålsan på Öster ska komma till användning och en utredning av alternativ och kostnader ska göras. Investeringen kan finansieras genom det nya stadsmiljöavtalet.

Miljöpartiet föreslår att:

- Arbetet med införande av kapacitetsstarka stombussar (BRT) i Örebro inleds under 2019.
- Tydligare trafikstyrning införs och arbetet fortsätter med att inrätta särskilda bussfiler för att prioritera kollektivtrafiken.
- Den gamla industrirålsan på Öster ska komma till användning och en utredning av kostnader ska göras.
- En utredning ska göras tillsammans med regionen kring förändring av busslinjenätet för en attraktivare innerstad. Anslutande pendlarparkeringar ska också utredas.

Cykelstaden Örebro

Miljöpartiet vill att Örebro ska vara en plats för människor, inte för bilar. En plats som är fri från buller och utsläpp och säker för cyklande barn och vuxna. Det ska vara enkelt och snabbt att ta sig fram med cykel och kollektivtrafik. Vår vision är att Örebro kommun blir Sveriges mest cykelvänliga stad. Cykelvägarna måste bli bättre och säkrare, få mer plats och byggas ut runtom i hela kommunen, både inom staden och mellan kommunens olika delar. Färre bilar och parkeringsplatser minskar klimatutsläppen samtidigt som det frigör ytor till bostäder, parker, mötesplatser och cykelvägar. För att ännu fler ska välja att cykla och gå krävs det tydliga politiska prioriteringar. Trafikplaneringen har hittills styrts av en trafikmaktordning där infrastruktur och trafikregler idag främst är utformade efter bilisternas behov. Det går inte att bygga framtidens Örebro utifrån detta föråldrade sätt att tänka. I ett hållbart Örebro går det enkelt och snabbt att ta sig fram till fots, med cykel och kollektivtrafik.

Under 2019 vill vi snabba på utbyggnaden av cykelbanenätet, och skapa fler separerade gång- och cykelbanor. Cykelbanor, cykelpassager och parkeringar ska ses över för att anpassas utifrån lådcyklar och cykelkärvar. Kommunens nya parkeringsbolag ska ha som uppgift att bygga och förvalta väderskyddade och säkra cykelparkeringar på olika platser i Örebro. Vi vill också särskilt satsa på att skapa tryggare, säkrare trafikmiljöer för barn i hela staden, inte bara till och från skolan. Det är viktigt för att grundlägga hållbara resvanor tidigt i livet.

Miljöpartiet föreslår att:

- Ett externfinansierat hyrcykelsystem införs i Örebro. En utredning av detta påbörjas under 2019.
- Satsningar på säkra trafikmiljöer för barn, bland annat fler trafikseparerade cykelbanor i innerstaden och säkrare cykelöverfarter.
- Satsningar på cykelbanor utifrån cykelnätsplanen prioriteras, liksom snöröjningen av cykelbanor.
- I arbetet med cykel- och gångbanor ska dessa separeras från varandra så ofta som möjligt för ökad framkomlighet och trygghet.
- Fotgängare och cyklister ska tydligare prioriteras vid pågående byggprojekt.
- Kommunens parkeringsbolag ska bygga ett cykelparkeringshus i city samt inrätta ett större antal låsbara väderskyddade cykelparkeringar.

Biltrafik

Bilarna står för en stor del av klimatutsläppen och utvecklingen går idag åt fel håll. Miljöpartiet vill hejda klimatförändringarna och utveckla Sverige bort från fossilberoendet. För att komma till rätta med klimatfrågan måste vi generellt minska antalet transporter i samhället. Till övervägande del kommer mikroplaster och de hälsoskadliga ämnen som vi andas i stadsmiljön från vägtrafiken. Dessutom är trafikolyckor och buller verkliga problem i staden. En stad som växer så snabbt som Örebro måste bryta ökningen av biltrafiken för att det begränsade utrymmet i staden ska räcka till alla.

Trafikrytmen och flöden måste successivt ställas om och anpassas för cykel och gång i första hand. Hastigheten i alla tätbebyggda delar av Örebro ska begränsas till 30 km/h. Den yta som är anvisad till gångtrafikanter, kollektivtrafikresenärer och cyklister står i dagsläget inte i proportion till hur många de är. Majoriteten av dem är kvinnor, medan män står för en större andel av flyg- och biltrafiken. Om nyttjandet av transportmedel blev mer rättvist och jämställt skulle stora ytor kunna frigöras. Då skulle det bli möjlighet till både mer grönska och nytt bostadsbyggande utan att dessa två önskemål skulle behöva komma i konflikt med varandra. Planläggning av nya bostäder ska i ännu större utsträckning göras med fokus på att minska behovet av bilresor. Successivt sänkt parkeringsnorm är ett viktigt verktyg för detta. Kommunens trafikprogram ska också revideras så att mål och åtgärder finns för minskad biltrafik i absoluta tal. Bilisterna måste ta ett större eget ansvar för kostnaderna för parkering och andra gemensamma ytor som inte kan användas på något annat sätt än för bilar. Hela kostnaden för parkeringsplatser bör läggas på de boende som nyttjar dem och Örebro Bostäder ska gå före med denna förändring.

Miljöpartiet föreslår att:

- Fler bilgator i innerstaden ska konverteras till endast gång-, cykel- och busstrafik. Det är en viktig åtgärd för att tillgängliggöra centrala Örebro även för barn som cyklar.
- Ett antal gator i centrala Örebro omvandlas till bilfria gågator med konst och uteserveringar varje sommar.
- Kommunen underlättar för etablering av fler bilpooler i Örebro kommun.
- Hastigheten sänks till 30 km/h i hela centrala Örebro, utom på gåfartsgator där den ska vara cirka 10-15 km/h.
- Infrastruktur för laddstolpar ska byggas ut i hela kommunen.
- Parkeringsavgift ska införas för fler parkeringar i gatuplan i staden. Parkeringsavgifterna ska höjas successivt.

Hållbart byggande

Staden måste byggas ihop – fysiska barriärer försvårar integration. Motorvägen skär som ett band genom stadens västra stadsdelar och isolerar flera bostadsområden från resten av staden. Därför vill Miljöpartiet bygga ihop staden genom så kallade ekodukter/sociodukter. Det handlar om viktiga investeringar som på sikt kommer att visa sig vara mycket värdefulla för minskad segregation när Örebro växer. Stadens förtätning ska ske på ett hållbart sätt. Byggnation på höjden uppmuntras och konvertering av centralt belägen industrimark ska prioriteras. Grönytorna i staden ska samtidigt utvecklas och integreras i stadsmiljön. Att bygga park är att bygga stad – i takt med nya bostäder byggs måste lika mycket andra värden tillföras i form av mötesplatser, parker, idrottsanläggningar och så vidare.

All ny- och ombyggnation ska göras utifrån ekologiska grundprinciper och med social hållbarhet i fokus. Detta ska genomsyra både kommunens egna byggbolag och dialogen med privata aktörer i planprocessen. Det kan kommunen påverka genom en aktiv markpolitik och genom den inriktning som kommunfullmäktige ger ÖBO, Futurum och Örebroporten. Kommunens och de kommunala bolagens byggande ska ske med förnybar energi, miljövänlig teknik och miljöanpassade material och vara maximalt energieffektivt ur ett livscykelperspektiv. Kommunen ska utveckla strategin för hållbart byggande så att den leder till ökat träbyggande och fler innovativa, hållbara lösningar. För att kunna möta olika människors behov är det viktigt med ett bostadsutbud som är varierat i fråga om kostnad, bostadsyta och standard. Miljöpartiet ser gärna fler kooperativa hyresrättsföreningar på marknaden med yteffektiva lägenheter, stora gemensamhetsytor, bil-, cykel- och verktygspooler med mer. Vi vill också främja byggandet av så kallade byggemenskaper som ger mångfald och stort inflytande över den egna boendemiljön. Möjliga platser för byggemenskaper ska identifieras och reserveras. Fler studentlägenheter ska byggas under mandatperioden i stadsdelar i hela Örebro. Årshyran ska inte överstiga hälften av ett års studiemedel för studier på heltid.

Boendemiljön och energiförbrukningen i stadens miljonprogramsområden är en viktig framtidsutmaning. Kommunen ska säkerställa goda boendemiljöer genom klimatsmart och socialt hållbar renovering av miljonprogrammen. Stadsdelscentrum och lokal närservice ska främjas och utvecklas. Kommunen ska successivt utveckla och rusta upp alla stadsdelscentrum och även sträva efter att decentralisera kommunens service och arbetsplatser. Örebro behöver en arkitekturpolicy som omfattar stadens offentliga gestaltning och människors livsmiljöer. Den bör också omfatta utformning och gestaltning i verksamhetsområden som idag ligger i stadens utkanter, men som om några decennier kommer vara en del av den centrala staden. Konstnärer ska göras delaktiga vid planering av tätortsmiljöer, eftersom konst och utsmyckningar tillför viktiga värden i samhället.

Miljöpartiet föreslår att:

- Alla nybyggnadsprojekt i Örebro föregås av en så kallad barnkonsekvensanalys för att säkra goda livsmiljöer för barn i den växande staden.
- Hyreslägenheter med lägre hyreskostnad ska prioriteras i alla stadsdelar.
- Nya stadsdelar i Örebro ska ha en tydlig hållbarhetsprofil och minst en ska vara hållbarhetscertifierad innan 2025.
- Markpriserna ska diversifieras för att kunna bygga bort bostadssegregationen.
- Kollektivhus och egna initiativ kring byggande av så kallade byggemenskaper ska främjas.
- Kommunen ska ta fram en arkitekturpolicy som omfattar hela det offentliga rummet inklusive industri och verksamhetsområden.
- Miljöanpassat byggande främjas genom bland annat sänkta tomtpriser och bygglovsavgifter för de som bygger lågenergi- eller passivhus på kommunal mark.

Natur och kretslopp

Vår ekonomi, vårt välbefinnande och hela vår överlevnad är beroende av de nyttigheter i form av ekosystemtjänster som naturen förser oss med. De syns oftast inte, de ingår sällan i ekonomiska kalkyler, men vi skulle inte klara oss utan dem. God förvaltning av ekosystemtjänster är därför inte enbart en miljöfråga, utan en fråga om ekonomi och välbefinnande på längre sikt. Vårt samhälle bygger idag på linjära flöden av energi och material, något som inte är hållbart på sikt. Jordens resurser utarmas och avfall och gifter sprids i naturen på ett sätt som kraftigt försämrar människors livsmiljöer. Vi behöver kraftsamla för att knyta ihop kretsloppen, förebygga avfall och säkra att vårt dricksvatten inte förorenas.

Grönstruktur och ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster handlar om grundläggande funktioner i naturen som att vilda insekter pollinerar, att vatten renas och regleras, att kretsloppen fungerar för viktiga ämnen som kol, kväve och fosfor, att bördig jord bildas och att det finns fisk i haven och träd i skogen - för att bara ta några exempel. En växande kommun som Örebro behöver utvecklas tillsammans med ekosystemtjänsterna. Därför måste de integreras i stadsplanering och byggande genom verktyg som beräkning av ekosystemtjänster och grönytefaktor.

Stadsodling i större skala ska utvecklas under året, odlingsbäddar ska anläggas i centralt belägna parker och popup-odling bör ta plats på oanvända ytor som på sikt ska bebyggas. Stadsodlingen främjar viktiga ekosystemtjänster och kan brukas och nyttjas av olika aktörer: nyanlända invandrare med stor kunskap om odling, lantbruksgymnasium, äldreomsorgen, förskolor och skolor samt ideella organisationer. Den kommunala åkermarken som ligger i direkt närhet till tätorter ska kunna brukas av kommunens invånare istället för att arrenderas ut till privata aktörer. Barn får bättre hälsa när de får vistas i gröna, stimulerande miljöer. Vi vill att en central skolträdgård ska anläggas i Örebro, dit skolorna i kommunen kan göra utflykter och sköta odlingar. Vi vill också att befintliga förskole- och skolgårdar ska utvecklas med mer grönytor och grönstruktur. Nya gårdar ska planeras rätt från början, med mycket grönstruktur och naturmaterial.

Stadens grönområden och tätortsnära skogar ska fortsätta skyddas, och andelen parkmark i centrala Örebro ska öka liksom de gröna inslagen på kommunens gator och torg. Åkermark som är kommunal ska tillgängliggöras för alla örebroare för kollektiv odling och ökande av den lokala livsmedelsproduktionen.

Miljöpartiet föreslår att:

- Skol- och förskolegårdar i kommunen ska tillföras mer grönstruktur och stimulerande miljöer för barnen genom att fler "gröna skolgårdar" skapas.
- En naturlekplats med pedagogisk naturverkstad anläggs.
- En central skolträdgård ska tillskapas och vara tillgänglig för alla skolbarn i kommunen.
- Fler odlingslotter ska inrättas i stadsdelarna, de centralt belägna parkerna och andra oanvända ytor.
- Staden tillförs ekosystemtjänster genom fler tillfälliga odlingar, s.k. popup-parker, på mark under omställning.
- Kommunen ska verka för att fler gröna tak och väggar byggs både på egna och andras fastigheter.
- Kommunens naturreservat ska tillgängliggöras genom bättre information och bussförbindelser.
- De gröna ytorna ska värnas i stadsplaneringen - fler parker och gröna kilar ska tillskapas och grönytefaktorerna ska användas som planeringsinstrument.
- Två områden kommunal jordbruksmark i direkt närhet till Örebro ska pekas ut för att kunna brukas av kommunmedborgare.

Rent vatten och giftfri miljö

Vårt vatten får fortfarande ta emot stora mängder föroreningar och utsläpp. Vi hittar bland annat rester av bekämpningsmedel, tungmetaller och läkemedel i vattnet. Kontrollen av Svartåns vattenkvalitet ska ha hög prioritet eftersom ån är kommunens största vattentäkt och dessutom har ett stort rekreativvärde. Vår målsättning är att Svartån ska bli badbar igen. Vi är beroende av vattnet i ån och kan inte förlita oss på enbart en framtida dragning av vatten från Vättern till Örebro.

Örebro kommun ska leverera rent och hälsosamt dricksvatten till örebroarna. Avloppsvattnet ska renas med bästa teknik för att minska utsläpp av skadliga ämnen. Det förebyggande uppströmsarbetet behöver också stärkas ytterligare för att minska mängden miljöskadliga ämnen i avloppsvattnet.

Örebroarnas vatten måste skyddas och det är särskilt viktigt att utsläppen av miljöskadliga ämnen till sjöar och vattendrag hindras. Hjälmarén tar idag emot utsläpp av läkemedelsrester som kan orsaka beteende- och reproduktionsstörningar hos levande organismer och bidra till multiresistenta bakterier. Kommunen ska därför investera i ny teknik för rening av läkemedelsrester vid reningsverket i Skebäck. Att tillskapa ett vattenskyddsområde av Svartån är en självklarhet och Miljöpartiet skjuter till resurser för en ny tjänst som ska arbeta bland annat med samordningen av uppströms reningsåtgärder. Det vatten som rinner genom odlingslandskap och förbi industriområden måste också renas innan det når dricksvattentäkterna. Detta bör i större utsträckning ske i fler lokalt anlagda våtmarker och synliggjorda vattendrag. Viktiga våtmarker i kommunen ska fortsätta att skyddas och utvecklas.

De kommande klimatförändringarna innebär nya risker för Örebro. Häftiga regn leder till lokala översvämningar och till att avloppsvatten, bakterier och miljögifter rinner ut i Svartån, Hjälmarén och andra vattendrag. Kommunen måste ha beredskap för detta genom att exempelvis inte bygga i områden med risk för framtida översvämning samt behålla strandnära grönområden så att de kan vara buffert för höga vattenflöden. Klimatförändringarna kan också leda till perioder med vattenbrist, det är därför viktigt att arbetet med att få örebroarna att spara vatten fortsätter under året.

Miljöpartiet föreslår att:

- Dagvattenhanteringen ska klimatanpassas genom mer grönstruktur - dammar, diken och gröna tak.
- Svartån och andra dricksvattentäkter ska bli vattenskyddsområden.
- Nya våtmarker ska inrättas för att förbättra vattenkvaliteten och minska föroreningarna, med start vid Mellringe.
- Uppströms reningsarbete av vattendragen ska förstärkas genom inrättande av en ny tjänst som samordnare.
- Småskaliga avloppsanläggningar ska testas i nya bostadsområden för att öka omhändertagandet av näringsämnen.
- Reningsverket i Skebäck utrustas med en anläggning för att rena avloppsvattnet från läkemedelsrester. Planering och pilotprojekt inleds under 2019.

Avfall och kretslopp

Att leva och bo medför alltid förbrukning och omvandling av resurser. Mat, vatten och energi för uppvärmning ger alltid upphov till restprodukter. Vårt avfall måste återföras till ett kretslopp av återvinning och återanvändning och därför måste möjligheterna till källsortering öka. Det är viktigare att kommunen arbetar med avfallsförebyggande åtgärder, inte bara i den egna verksamheten utan även i näringslivet. Vi vill att kommunen ska ha ett ekologiskt hållbart vatten- och avloppssystem som är kretsloppsanpassat. Detta kan innebära nya lokala avloppslösningar på många platser, vilket gör det enklare att ta tillvara näringsämnen innan de förorenas av annat avloppsvatten, för att kunna återföra dem till åkern.

De olika avlopps- och avfallstaxorna ska anpassas löpande så att de styr utvecklingen mot ett långsiktigt hållbart kretsloppssamhälle. Kostnad utifrån faktisk vikt är ett bra incitament för att minska avfallet.

Miljöpartiet föreslår att:

- Ambitionerna i kommunens avfallsförebyggande arbete ska höjas utifrån avfallsplanen.
- Rötningen av matavfall ska byggas ut ytterligare som insats till biogastillverkning.
- En klimatsäkring av VA-nätet ska inledas för att minska de klimatrelaterade riskerna.
- Kommunen ska fortsätta bygga ut återanvändningsstationer för ökat återbruk.
- Den hushållsnära avfallssorteringen behålls och förstärks och sorteringen på offentliga platser utvecklas.
- Alternativa metoder för fosforåterföring ska utvärderas som alternativ till spridning av förorenat slam på åkrarna.

Kultur och fritid

Kultur har ett egenvärde. Kulturen är viktig för ökad folkhälsa, integration och jämställdhet. Kulturinstitutioner som bibliotek och museer kommer att bli allt viktigare i framtiden som mötesplatser och demokratocentra då fler människor kommer hit från andra länder, och människor har allt mer olika bakgrund och livsförutsättningar.

En meningsfull fritid är en grundläggande faktor för att vi ska må bra. Fysisk rörelse och aktivitet är viktigt för att skapa hälsa och välbefinnande. Satsningar inom fritidssektorn leder indirekt till minskade kostnader i den sociala sektorn. För Miljöpartiet är sådana satsningar ett steg mot ett ekonomiskt och socialt hållbart samhälle.

Kultur och medskapande

Ett levande och oberoende kulturliv är viktigt för välfärden och demokratin. Kulturen skänker upplevelser, får oss att tänka och ger lust att skapa. Konstnärliga uttryck är en spegling av samhället och hjälper oss att förstå vår samtid och historia. Miljöpartiet vill bidra till utvecklingen av det levande kulturliv som finns i Örebro. Varje örebroare ska kunna ta del av kultur på jämlika villkor. Särskilt barn och unga ska få ta del av och själva vara en del av kulturskapandet.

Våra kulturarvsinstitutioner ska arbeta aktivt med frågor som rör mångfald, demokrati och lika rättigheter. Dessa institutioner, som förvaltar våra kulturarv och våra gemensamma minnen, bidrar till att skapa berättelser om vår historia. För att förebygga felaktiga rasistiska, homofobiska och sexistiska historieberättelser är det viktigt att arkiven, Länsmuseet och biblioteken ständigt arbetar med frågor som rör mångfald, demokrati och människors lika rätt och värde. Kommunen ska främja detta arbete.

Genom fria bidrag kan engagerade personer och grupper få stöd för sina idéer och bidra till ett rikt kulturliv. Ungdomar och medborgare med utomeuropeisk bakgrund är exempel på grupper som kan förnya kulturen om de hittar vägarna till kulturbidragen. Musiksatsningen El Sistema som bedrivits på Hagaskolan och förskolan Blåmesen har varit framgångsrikt i att öppna dörren till kulturaktiviteter för barn som inte tagit del av dem tidigare. Utifrån de goda erfarenheter som gjorts bör denna satsning implementeras på fler skolor och förskolor i Örebro kommun.

Varje stadsdel och tätort ska ha sin naturliga kulturella mötesplats, till exempel kvällsöppna stadsdelsbibliotek, filialer till kulturskolan, fritidsgårdar med studieförbundsverksamhet, samlingslokaler eller skaparverkstäder. Det viktigt att vi i så stor utsträckning som möjligt decentraliserar kulturen och utlokaliserar verkarmheter till våra bostadsområden. Miljöpartiet vill också se en ny vision för Medborgarhusets framtida utveckling. Vi vill att byggnaden ska användas som den ursprungligen var tänkt - tillgänglig för alla örebroare och ett centrum för kultur, demokrati och medskapande. För att ha ett underlag till en vision för Medborgarhuset vill vi att en bred medborgardialog genomförs under 2019. Temalekplatser, dvs större lekplatser med skilda teman i olika delar av staden, är också viktiga resurser för förskolor och skolor som utflyktsmål och mötesplatser för barn och vuxna från olika stadsdelar.

Miljöpartiet vill se att kulturskolan blir tillgänglig för fler barn i hela Örebro kommun. Det kan åstadkommas genom att verksamheten i större utsträckning sker ute på skolor och att undervisning även förläggs dit under kvällstid för att erbjudas nära där barnen bor. Kommunen ska utreda en ökad samverkan mellan skola och kulturskola och möjligheter till att kulturskolans verksamhet i högre grad förläggs ute på skolorna.

Miljöpartiet föreslår att:

- Kommunen utreder behov och förutsättningar för ett mer tillgängligt kulturliv för alla barn i kommunen. Utredningen ska ligga till grund för verksamheten i det påbörjade kulturkvarteret och skapa hållbara utvecklingsmöjligheter för bibliotek och kulturskola.
- Kommunen främjar medborgardialog genom att skapa fler lokala mötesplatser i bostadsområden.
- En riktad satsning görs på lokalt folkbildningsbidrag till studieförbund för verksamhet som ökar integration, kompletterar SFI-undervisning och stödjer föreningsverksamhet bland människor i social utsatthet.
- Medborgarhuset ska utvecklas till att bli "Örebroarnas framtida vardagsrum" – en mötesplats och arena för kultur och föreningsliv. Under 2019 ska en medborgardialog om husets framtida användning initieras av fastighetsägaren Örebroporten.
- En fortsatt utbyggnad av metoden El Sistema på ytterligare en skola under året, med målsättning att sprida till ytterligare skolor de kommande åren.
- Kommunen bygger en temaplatz och planerar för ytterligare en om året under nästa mandatperiod.

Utveckling av biblioteken

Kommunens bibliotek är viktiga platser för bildning. Där erbjuds människor att bygga sin egen kunskap, odla sina intressen och hitta den samhällsinformation de behöver. Vi ser fler funktioner i framtidens bibliotek. Det kommer vara en viktig icke-kommersiell mötesplats och allmän yta som är öppen för alla. Miljöpartiet vill se ett utvecklat uppdrag till biblioteken där tillgänglighet, mångfald, utökade öppettider och delande ingår. När människor i staden har allt mer olika livsförutsättningar, bakgrund och medievanor behövs platser där människor kan mötas och lära av varandra. Alla kulturinstitutioner, men framför allt folkbiblioteken, kommer vara viktiga i en framtid där allt fler människor kommer hit från andra länder och med varierande utbildningsbakgrund. I en sådan framtid behövs fler platser där människor kan bilda sig, mötas och bli en del av gemenskapen.

Biblioteken har en mycket viktig roll kring främjandet av barns läsning. God läsförståelse hos barn ger bättre förutsättningar till delaktighet och inflytande senare i livet. Samverkan med förskolor och skolor bör stärkas och alla barn ska ha tillgång till skolbibliotek med utbildade bibliotekarier.

Miljöpartiet vill se mer uppsökande biblioteksverksamhet som når fler örebroare, bland annat genom sommarbibliotek i parker och andra platser utomhus. För att komma igång med verksamhetsutveckling och prova nya arbetssätt bör stadsbiblioteket få en omställningsbar yta som möjliggör pop-up verksamhet. Det skulle kunna vara i kommersiella lokaler i anslutning till handel, eller i Norrcity för att öka tillgängligheten och driva på stadsutveckling med kultur. Vi vill också att biblioteken ska erbjuda möjligheten att dela andra saker än böcker med varandra.

Miljöpartiet föreslår att:

- Ett nytt stadsdelsbibliotek ska byggas i Södra Ladugårdsängen och kan vara en del i ett stadsdelscenter med inriktning på kultur och fritid.
- Kommunen utvecklar stadsbibliotekets verksamhet och samverkan med andra aktörer genom tillskapandet av en omställningsbar yta eller "pop-up-bibliotek".
- Kommunen utvecklar bibliotekets uppdrag genom att främja delande av verktyg och andra prylar.
- En förstärkning görs av stadsdelsbibliotekens budget för verksamhetsutveckling.
- Försöksverksamhet genomförs med utomhusbibliotek och uppsökande verksamhet i parker under sommaren.

Kulturevenemang och kulturutövande

Politiken har ett ansvar för att bidra till goda förutsättningar för alla människor att kunna skapa och att kunna ta del av kultur. Miljöpartiet vill se fler sätt att stötta spontana kulturinitiativ, fler utescener, mer kultur i skolan för alla, fler kulturverksamheter i Örebros olika delar; Vi vill se fler kreativa mötesplatser där människor kan dela kunskap, erfarenhet och saker med varandra. Vi vill se fördjupning och vidareutveckling av Open Art och Live at Heart och vi vill se fler möjligheter för gatukonst i Örebro.

Miljöpartiet föreslår att:

- Kommunen verkar för att en fast utescen etableras i centrala Örebro.
- Kommunen bidrar till att en kreativ mötesplats utifrån konceptet Makerspace utvecklas i Örebro.
- Stadsbibliotekets verksamhet utvecklas genom att kommunen i samverkan med andra aktörer tillskapar en omställningsbar yta för olika tillfälliga kulturella aktiviteter.
- Kommunen utreder införandet av bidrag för spontana kulturinitiativ som är öppet för både föreningar och nätverk.
- En eller flera graffitiväggar inrättas i centrala Örebro.
- Kommunen ska verka för att Örebro slott (och området runt) får en stärkt funktion som mötesplats för deltagandekultur.

Främjande av föreningslivet

Många människor i Örebro engagerar sig ideellt. Att vi är med i föreningar eller andra frivilliga verksamheter är bra för samhällsgemenskapen, folkhälsan och demokratin. Föreningslivet är viktigt för att människor ska få utvecklas och uppleva gemenskap. Föreningslivet skapar även trygghet i samhället. När myndigheter arbetar tillsammans med olika föreningar ökar chansen att personer som är särskilt socialt utsatta får det stöd de behöver. För varje krona som Sverige satsar på föreningslivet, folkbildningen och idrotten får samhället mångfalt tillbaka då människor känner att deras engagemang uppmuntras och underlättas. Vi vill uppmuntra föreningar som har demokratisk struktur och tar samhällsansvar.

Miljöpartiet vill att kommunen gör en översyn av sina föreningsbidrag för ungdomsorganisationer så att de blir rättvisa jämfört med idrottsrörelsen, som i regel får högre bidrag per barn och ungdom som deltar. Kommunen behöver bli bättre på att främja organisering av unga för unga. Som en del i detta behöver bidragskriterierna ses över så att de är rimliga och tydliga för unga att förstå. Ett stort hinder för organisering och föreningsverksamhet är avsaknaden av lokaler och mötesplatser. Fler föreningslokaler behöver finnas tillgängliga som är anpassade för både vuxna och barn, i alla stadsdelar och tätorter. Fler kommunala lokaler som inte används kvällstid bör öppnas upp och erbjudas föreningslivet kostnadsfritt.

Miljöpartiet föreslår att:

- Kommunen genomför en översyn av bidragskriterier och bidragsnivåer för ungdomsorganisationer i syfte att dessa ska bli mer rättvisa gentemot idrottsorganisationer.
- Föreningsbidraget kompletteras med möjligheten att söka bidrag för särskilda miljöprojekt.
- Kommunen stärker samverkan mellan områdesgrupper och civila aktörer inom Partnerskap Örebro ytterligare.
- Nolltaxa utreds för föreningslokaler, liksom ökad tillgänglighet av tomma kommunala lokaler på kvällstid för föreningar.

En meningsfull fritid för alla

En meningsfull fritid är viktig för både barns och vuxnas hälsa och livskvalitet. Kommunens fritidsgårdar är resurser för ungdomars sociala miljö. Det är viktigt att verksamheten i dessa lokaler drivs på ungdomars initiativ, om än med stöd av vuxna. Fritidsgårdarna ska ges tillräckligt med resurser för sitt förebyggande arbete och ska vara lika attraktiva miljöer för alla ungdomar - pojkar som flickor.

Kommunen har länge investerat mest i mans- och pojkdominerade idrotter som ishockey, fotboll och skatepark. Dam- och flickdominerade idrotter behöver få resurser likställda dessa. Dessutom ska samhällets resurser främst prioriteras till ungdoms- och breddidrott. Miljöpartiet vill därför att kommunen ska genomföra en kartläggning av behovet av nya lokaler för flickors idrottande, och även se över möjligheten att bygga om befintliga byggnader istället för att bygga nytt. Kommunen ska säkerställa att kommunens bidrag till föreningslivet är jämställda så att kvinnor och män respektive flickor och pojkar får lika tillgång till offentliga medel. En kartläggning ska också genomföras i syfte att uppnå helt jämställda hall- och anläggningstider.

Det är viktigt att människor har goda möjligheter till fritidsaktiviteter i närheten av sin bostad. Renovering ska därför påbörjas av de kommunala badhusen i stadsdelarna. Planering ska också inledas för byggandet av ett nytt badhus på norr. Denna investering kan delvis finansieras genom försäljning av kommunens del av Gustavsvik Resorts.

Tyvärr ser vi idag att barns och ungas glädje och lust till idrotten försvinner genom den tidiga selektion som sker i många idrotter. Barn utvärderas, väljs bort och lag toppas i tidiga åldrar. Detta vill vi motverka. Kommunen ska ställa krav på de idrottsföreningar som får ekonomiskt stöd av kommunen att de erbjuder barnen inkluderande miljöer utan tidig selektion och elitsatsningar. Kommunen bör utreda var en framtida etablering av en 4H-gård kan göras, med god tillgänglighet för alla örebroare. God kollektivtrafik ska vara en förutsättning.

Miljöpartiet föreslår att:

- Örebro kommun ska arbeta för att andelen killar och tjejer som besöker fritidsgårdar jämnas ut och att hälsofrämjande och inkluderande miljöer erbjuds även för tjejer.
- Kommunen säkerställer jämställdheten i fördelning av både halltider och föreningsbidragen.
- Kommunens stöd till elitklubbarna minskas och fördelas i större utsträckning på föreningar inom breddidrotten med tydliga folkhälsoperspektiv.
- Krav på trygga och selektionsfria idrottsmiljöer ska ställas på de idrottsföreningar som får ekonomiskt stöd av kommunen.
- Kommunen fortsätter att satsa på utvecklingen av utegym och elljusspår i alla tätorter.
- Ett nytt Gymnastikens Hus skapas i Örebro och planeringen ska inledas under 2019.
- Renovering påbörjas av de kommunala badhusen i stadsdelarna.
- Kommunen utreder möjligheten att bygga ett nytt badhus i de norra stadsdelarna genom ett IOP-samarbete med föreningslivet (idéellt offentligt partnerskap).
- Att etableringen av en 4H-gård i Örebro ska utredas och planeras.

”I den skola Miljöpartiet verkar för ska inte barn och unga begränsas av sin bakgrund. Att lyckas i skolan ska inte vara avhängigt föräldrar med hög utbildningsnivå. Varje barn ska ges lika möjligheter och dessutom ha rätten att vara sig själv för att kunna växa till den hen vill vara. ”

Kraftsamling för en bättre skola

I den skola Miljöpartiet verkar för ska inte barn och unga begränsas av sin bakgrund. Att klara av skolan ska inte vara avhängigt föräldrar med hög utbildningsnivå. Varje barn ska ges lika möjligheter och dessutom ha rätten att vara sig själv för att kunna växa till den hen vill vara. De undervisningsmetoder som tillämpas i förskola och skola ska grundas i pedagogisk forskning och beprövad erfarenhet.

Satsning på skolor i utsatta områden

Resultaten behöver förbättras på skolorna i våra utsatta områden. En nyckel att lyckas med detta är att locka de bästa lärarna och öka antalet behöriga lärare till de klassrum där de behövs som mest. Detta trots att vi går in i en djupare lärarbrist. Miljöpartiet vill se ett åtgärds paket för att förbättra arbetsmiljön och attraktiviteten för lärare och kringpersonal på skolor med stora utmaningar. Kommunen som huvudman måste ta ansvar för att resursfördelning i större utsträckning ger skolor i utsatta områden förutsättningar att konkurrera om personal och bygga en stark organisation för framtiden.

Kvalitetsarbete för ökad måluppfyllelse

Kommunen ska även fortsätta det stora arbete som påbörjats i syfte att lyfta skolorna i kommunen så att eleverna klarar sig bättre och når högre resultat. Genom detta stora skolutvecklingsprojekt kan kommunen stärka skolans pedagogiska modeller, stärka kompetensutveckling bland pedagoger samt sprida kunskap från forskning och 'best practice' med målet att förbättra elevernas resultat.

Utomhuspedagogik och rörelse

Pedagoger ska få stöd att integrera naturupplevelsen i skoldagen genom en satsning på Naturskolan. Utöver att ta emot fler klasser ska naturskolan erbjuda fortbildningsmöjligheter för pedagoger i utomhuspedagogik i syfte att bidra till pedagogisk mångfald och främja unga barns motorik och minska stillasittande. Kommunen ska även fortsätta arbetet med att rusta skolgårdar så att att möjligheterna att bedriva undervisning utomhus ökar. Investeringsmedel skjuts till för att finansiera ett antal skolgårdsprojekt under året.

Miljöpartiet föreslår att:

- Kommunens satsning på ett skolutvecklingsprojekt i syfte att förbättra elevernas resultat fortsätter under året.
- Kommunen satsar på lärarfortbildning i utomhuspedagogik genom att förstärka Naturskolan och centralt skolstöd.
- Kommunen genomför en satsning på gröna skolgårdar där 10 miljoner kronor används till att rusta skol- och förskolegårdar för att förbättra möjligheterna till lärande och undervisning utomhus.
- Kommunen satsar på att skapa attraktiva lärartjänster i socialt utsatta områden genom riktade lönesatsningar och riktade satsningar på kompetensutveckling.

Fler vuxna i skolan

Viktigast för en skola av hög kvalitet är välutbildade och engagerade lärare. Lärarna är nyckeln för att höja kunskapsresultaten i skolan. Vi vill att fler människor ska vilja satsa på att bli lärare och tror att bättre karriärmöjligheter, mer kompetensutveckling och högre lön kan locka många. Det är också viktigt att nya lärare får en bra start på sin karriär så de stannar kvar i yrket. Kommunen bör därför främja mentorskapsprogram för att nyanställda lärare ska få stöd i sin lärargärning.

Miljöpartiet har i regeringen gjort investeringar i höjda lärarlöner. Kommunen måste fullfölja detta arbete och öka attraktiviteten för läraryrket och andra yrken som bidrar till fler vuxna i skolan. Vi vill minska lärarnas kringuppgifter så att de kan fokusera på att undervisa. Istället för en växande hög pappersarbete vill Miljöpartiet se till att lärarna får vara just lärare. Mindre administration för lärarna och fler medarbetare i skolan ger lärarna mer tid för undervisning och samtal med elever. Därför behöver vi fler yrkeskategorier i skolan med tjänster såsom elevkordinators, mentorer, socialpedagoger, studiehandledare samt administratörer, och medarbetare inom skolhälsovården. Fler vuxna i skolan ger också ett tryggare skolklimat. Obehöriga lärare ska erbjudas att läsa in sin behörighet under en del av arbetstiden.

Miljöpartiet föreslår att:

- Kommunen ska fortsatt prioritera höjning av lärarnas löner vid löneöversyn. Lärare på skolor i socioekonomiskt utsatta områden ska särskilt premieras vid löneöversyn i syfte att skapa attraktiva lärartjänster.
- Kommunen inför tvålärarsystem i skolor i socialt utsatta områden.
- Kommunen inför en särskild lärartjänst där en lärare under en begränsad tid kan resursplaceras på en annan skola med särskilt stora behov.
- Kommunen stärker upp vuxennärvaro på skolor genom användandet av så kallade studiehandledare, elevkordinators och mentorer
- Kommunen satsar på att främja mentorskap inom lärarkåren.
- Kommunen avlastar lärare genom användandet av stöttande personal såsom socialpedagoger, elevkordinators, administratörer, vaktmästare och skolbibliotekarier m fl.
- Obehöriga lärare ska erbjudas att läsa in sin behörighet under en del av arbetstiden.

Stärkt arbete för psykisk hälsa

I hela samhället men särskilt i skolan syns och märks att psykisk ohälsa och stress ökar bland unga. Det är viktigt att unga som mår dåligt får möjlighet att prata med utbildad personal med tystnadsplikt. Miljöpartiet ser därför behovet av att utöka skolhälsovården med skolkurators och skolsköterskor. Stärkt skolhälsovård är även en viktig åtgärd för att möta gruppen med nyanlända elever som blir fler i Örebro skolor. Förstärkningar av skolhälsovården behövs för att det ska finnas tid och resurser för arbetet mot våld i nära relationer och hedersproblematik.

Skolhälsovården ska fördelas kompensatoriskt, så att personalresurserna fördelas efter skolornas behov. Miljöpartiet vill därför se en inventering av behoven av skolsköterskor och kurators i skolan. Det är viktigt att det finns möjlighet att ifrågasätta hur skolan traditionellt har arbetat, i syfte att stärka resultat, välmående och förutsättningar för pedagoger och lärare att få en bra skoldag. Exempelvis bör kommunen införa försöksverksamhet med senare start på skoldagen samt göra flera skolor läxfria.

Miljöpartiet föreslår att:

- Skolhälsovården stärks så att barn och unga får bättre tillgång till skolkurator och skolsköterska. Två kurators är särskilt riktade mot förskolan.
- Arbetet mot våld i nära relationer och mot hedersproblematik i skolan ges stärkta resurser
- Kommunen inför ett pilotprojekt på minst en skola där läxor avskaffas helt.
- Ett försöksprojekt med senare start på skoldagen på högstadiet införs.

Jämlikhet och lika förutsättningar i skolan

Vi ser att elevernas olika hem- och familjeförhållanden ger olika förutsättningar i skolan och för det framtida livet. Skolan ska användas som ett verktyg för att motverka orättvisor, och ge alla en hoppfull framtid oavsett härkomst, socioekonomisk bakgrund och funktionsförmåga. Ett barns möjlighet att lyckas i skolan ska inte vara beroende av föräldrarnas utbildningsnivå.

Barn som växer upp i familjer i ekonomisk utsatthet ska ges samma möjligheter att klara sig i skolan som andra barn. Därför behöver arbetet med att ta bort de dolda avgifterna fortsätta. Kommunen ska öka stödet till läxhjälpssamhet. Kommunen ska även verka för att ett så kallat sportotek etableras för att möjliggöra delande av nödvändig utrustning för sport och friluftaktiviteter, så att alla barn i kommunen har möjlighet till en likvärdig idrottsundervisning. Redan idag finns en särskild cykelpool hos tekniska förvaltningen där skolklasser kan låna cyklar till utflykter, men arbetet kan utvecklas.

Miljöpartiet föreslår att:

- Kommunen bygger fortsatt ut läxhjälp inom fritidsverksamheter genom ekonomiskt stöd till aktörer från det civila samhället samt i egen regi.
- Kommunen undersöker möjligheter för att alla barn på förskola och fritidshem ska ha rätt till kostnadsfri frukost.
- Kommunen verkar för att giltighetstiden på gymnasiekorten utökas för att möjliggöra resande på kvällar till och från fritidsaktiviteter.
- Kommunen stöttar utvecklingen av en fritidsbank som lånar ut material och utrustning till idrotts- och friluftaktiviteter i skolan och på fritiden.

Rättvis tillgång till skolbibliotek och kultur

Att alla barn, oavsett bakgrund, ska få möjlighet att skapa och uppleva kultur är en del av en likvärdig och rättvis skola. Barn som tidigt får möjlighet till kreativa och estetiska uttryck får ofta en bättre språklig utveckling än barn utan estetisk stimulans. Estetiska ämnen är viktiga eftersom de ger eleverna bättre förutsättningar till högre livskvalitet under hela livet. Det behövs ett utvecklingsarbete för att stärka skolbibliotek på kommunens skolor. Skolbiblioteken bör ses som ett nav på skolan för lärande men även skapande. Det räcker inte med en hylla med böcker utan det behövs utbildad personal som kan främja och utmana elevernas läsning, kunskapsinhämtning och kreativa uttryck.

Miljöpartiet föreslår att:

- Kommunen garanterar att elever ta del av kulturupplevelser och att de själva får utöva kultur varje läsår.
- Kommunen utvecklar skolbiblioteken och anställer fler skolbibliotekarier.
- Kommunen genomför en särskild satsning på att främja barns läsande med fokus på pojkars läsande.
- Kommunen utreder en ökad samverkan mellan skola och kulturskola där kulturskolans verksamhet i högre grad förläggs ute på skolorna för en likvärdig tillgång.

Förskola som rustar för livet

Att tidigt se barn och deras behov är avgörande för att de ska klara sig bra i skolan. Därför behövs nya verktyg för att minska barngruppernas storlek i förskolan. Miljöpartiet vill införa begränsningar av barngruppernas storlek som utgår utifrån ålder och antal personal. Detta förutsätter att ansvariga politiker har statistik om barngruppernas storlek som följs upp utifrån om det är en grupp med små eller stora barn alternativt blandat. Grupper ska kunna utökas om det finns goda skäl som inte är ekonomiska. Att öka en barngruppsstorlek ska endast göras om det innebär positiva konsekvenser för gruppen. För att minska risken för att små barn exponeras för miljögifter och hormonstörande ämnen vill vi att kommunens förskolor ska vara fria från skadliga plaster och kemikalier. Därför måste materialval, leksaker och byggnader väljas och utformas på hållbara sätt.

Miljöpartiet föreslår att:

- Kommunen inför begränsning för barngruppers storlek i förskolan som bygger på att skapa en tröghet i utökandet av barngrupper.
- Kommunen tillsätter en samordnare för att alla förskolor och grundskolor ska kunna Grön flagg-certifieras.
- Kommunen satsar resurser för att genomföra handlingsplanen för plastfria och giftfria förskolor.

Innovation, entreprenörskap och kreativitet i skolan

I skolan fostras och utbildas människor för en framtid vi inte vet något om. Det vi vet är att det finns stora samhällsutmaningar och problem som nya generationer behöver lösa på kreativa och innovativa sätt. Skolan behöver stärka upp sitt arbete med att främja kreativitet, innovation och entreprenörskap i utbildningen. Det räcker inte med att som idag endast ha snäva satsningar för att främja entreprenörskap och företagsamhet utan det behövs en skola som tillåter barn och elever att tänka i nya banor.

Skapande är ett verktyg för att främja kreativitet. Därför bör kommunen verka för att skolan samverkar i högre grad med kulturskolan för att främja konstnärlighet hos barn. Skolan bör även öka samverkan med den kommunala teknikskolan KomTek för att öka elevers teknikintresse och uppfinnarförmågor.

Allt mer framträder det som tydligt att framtiden kommer kräva att människor har en grundläggande kunskap i programmering. Dessvärre är detta idag ett område som är väldigt könskodat som manligt. Genom en jämställdhets-satsning bör kommunen genom KomTek verka för att främja unga tjevers teknikintresse. Om programmering görs till obligatoriskt skolämne eller på annat sätt tydligt kommer in i undervisningen har förhoppningsvis Örebro kommun ett försprång genom att ha knäckt koden till hur undervisningen kan göras jämställd och normkritisk.

Inom gymnasieskolan har Ung Företagsamhet en viktig roll för att utveckla ungdomars kreativitet och entreprenöriellt tänkande. Att få prova på att driva ett eget UF-företag är en viktig lärdom som för många öppnar vägen för eget företagande längre fram i livet.

Miljöpartiet föreslår att:

- En utökning av KomTek görs för att stärka samverkan med skolor, stadsdelsbibliotek och fritidsgårdar.
- Kommunen främjar tjevers teknikintresse med särskilt fokus på programmering inom ramen för KomTek.
- Alla gymnasieungdomar ska få möjlighet att starta ett UF-företag under sin skolgång.

Trygghet genom normkritiskt arbete och genuspedagogik

Skolan ska arbeta aktivt för jämställdhet och lika rättigheter. Alla barn ska ges jämlika och trygga uppväxtvillkor. Grundläggande i ett jämställt samhälle är att flickor och pojkar, kvinnor och män och alla andra har samma möjligheter och samma tillgång till resurser. Detta gäller förstås även i skolan. Barn möter tidigt normer kring könsroller som riskerar att begränsa och diskriminera genom hela livet. Vi vill att alla barn, oavsett könsidentitet, ska ha samma chans att utvecklas till fria och självständiga individer. Därför är det viktigt att bedriva ett normkritiskt arbete redan från förskolan. Det ska finnas en hög grundkompetens kring lika bemötande och genuspedagogik bland de vuxna som möter barn och unga i sitt arbete.

Ett tryggt skolklimat är viktigt för alla som verkar på en skola. Trygghet uppnås i en miljö där alla är respekterade. Därför är det viktigt att mobbning, diskriminering och trakasserier mot elever och skolpersonal förebyggs och motarbetas aktivt. Inom skolan, som i resten av samhället, råder en stark heteronorm. Unga HBTQ-personer är mer utsatta för hot, våld och diskriminering än andra unga och mår därför sämre. Varken homo-, bi- och transfobi, rasism eller sexism ska tolereras inom skolans värld. Varje elev ska få det stöd hen behöver för att kunna utvecklas utifrån sina egna förutsättningar och kunna nå målen i skolan. För detta krävs kompetent personal och tillräckligt med resurser för att skapa en jämlik och tillgänglig skola för alla.

I syfte att klara framtidens kompetensförsörjning och få en ökad mångfald ska förskolan vara en av flera kommunala arbetsplatser som är med i ett arbete som motverkar stereotypa yrkesval genom feriepraktik. Jämställdhet inom förskolan kan även främjas praktiskt genom konkreta satsningar på lekmiljö. Genom att satsa på grönnare skolgårdar med höga lekvärden där barnen har tillgång till löst material kan vi främja en mer jämställd lek. Barn och unga har rätt till delaktighet och inflytande i sin vardag i skolan. Genom att eleverna i tidig ålder får lära sig demokrati och inflytande blir de aktiva medskapare av skoldagen och innehållet i undervisningen och blir bättre förberedda att agera för inflytande i kommande arbets- och föreningsliv. Eleverna lär sig mer, blir mer engagerade och tar mer ansvar då förtroendet ges att vara med och påverka och att vara delaktig. Därför bör kommunen verka för att stärka elevråden och elevinflytandet.

Miljöpartiet vill att människor i högre utsträckning ska kunna vara med och ta beslut över saker som berör deras liv. Inom skolan ser vi en stor möjlighet att öka det lokala självstyret så att personal och elever får mer att säga till om. Kommunen bör därför verka för att minst en skola inför en lokal skolstyrelse bestående av personal, elever och föräldrar. Kommunen ska verka för att en oberoende ombudsman inrättas i syfte att följa upp efterlevnaden av barns rättigheter och barnkonventionen i kommunen, och då framför allt inom förskola och skola. Detta kan ske i samarbete med civilsamhället.

Miljöpartiet föreslår att:

- Kommunen påbörjar ett flerårigt utbildningsarbete i genuspedagogik och normkritik för att stärka kompetensen på skolor och förskolor.
- Könsneutrala individuella dusch- och omklädningsrum införs i anslutning till idrottsaktiviteter som kräver omklädning.
- Kommunen verkar för att en ombudsmannafunktion för barns rättigheter inrättas i Örebro, inom kommunens verksamhet eller i samarbete med civilsamhället.
- Kommunen påbörjar ett utvecklingsprojekt för jämställda lekmiljöer.

Bättre skolmat och mindre miljöpåverkan

Bra skolmat är grundläggande för elevernas utbildning. Skolmåltiden hjälper eleverna att kunna arbeta hela dagen och får dem att må bra. Genom att erbjudas miljövänlig skolmat lär sig barn att leva sunt och ta ansvar för framtiden. Miljöpartiet tycker därför att maten ska vara god, ren och rättvis. God mat är ett mångtydigt begrepp som handlar om mycket mer än de näringsämnen en maträtt innehåller. I Örebro skolor vill vi därför kraftigt öka andelen mat som är ekologisk, klimatsmart och fri från gifter. Vi vill minska matens klimatpåverkan genom att använda mindre kött och mer grönsaker, bönor och baljväxter. Vi vill lyfta fram närodlade och ekologiska råvaror och fler vegetariska maträtter. Hälsofarliga tillsatser och transfetter ska inte förekomma alls i skolmaten. Matsvinnet ska minska i de kommunala köken. Enskilda vegetariska dagar är inte tillräckligt för att stoppa överkonsumtionen av kött i skolan, som bidrar till en total konsumtion långt över de rekommendationer som finns för hälsosamt intag.

Kommunen behöver ta ansvar för att våra skattemedel används effektivt och till mat som är hälsosam för barnen, bra för miljön och håller en hög kvalitet. På sikt behövs ett skifte av normen i kostverksamheten där vegetariskt serveras som regel, såvida inte andra kostpreferenser har anmälts. På så sätt kan kött av sämre kvalitet bytas mot mer grönsaker, bönor och baljväxter med möjlighet till konsumtion av mer hälsosam fisk och kött av hög kvalitet för dem som så önskar. Nyckeln till att skolmaten ska fungera som just ett verktyg för ökat välmående och koncentration hos elever är att den lagas nära människor, doftar och smakar som god mat ska göra och serveras i en lugn och skön miljö utan stress. För detta behövs ett genomtänkt arbete från tillagningen i lokala kök till intaget i en lugn matsal tillsammans med pedagoger som inte ska behöva betala för maten när de arbetar.

Miljöpartiet föreslår att:

- Kommunens skolor ska servera flera rätter att välja på vid varje måltidstillfälle.
- Kommunen verkar för att mängden kött som serveras i förskolor och skolor ska halveras under innevarande mandatperiod.
- Kommunen verkar för att huvuddelen av kosten ska vara ekologisk och närproducerad.
- Kommunens kostorganisation ska minska matsvinnet genom ett fortsatt systematiskt arbete i alla offentliga kök.
- Kommunen ska påbörja ett arbete där vegetarisk kost ökar betydligt under året med målet att vegetariskt blir norm i skolan.

Nya lokaler och miljöer för framtidens förskolor och skolor

När staden växer ökar konkurrensen om ytan, och det är viktigt att barnens utemiljöer tryggas både till storlek och kvalitet. Miljömedvetenhet ska genomsyra byggande och drift, val av material, energiförbrukning och transporter i skolan såväl som all annan kommunal verksamhet. Inomhusmiljön ska vara bullerfri och lugn. Mögel och andra skador ska åtgärdas omedelbart. Som regel bör skolbyggnader byggas klimatsmart och hållbart. Kommunen behöver kunna garantera att förskolebarn har en god miljö på förskolan samt tillräckligt stor lekyta att vistas på. Därför bör kommunen ta fram riktlinjer i form av en handbok för byggen där minimikrav finns för lokalers och gårdars kvalitet och storlek. Förskolegårdar och skolgårdar behöver vara intresseväckande och levande för att bjuda in till utevistelse, lek och rörelse.

Framtiden kräver en ökad förståelse kring miljö- och klimatfrågor och därför bör kunskaper ges tidigt om hur vi lever hållbart. Samtidigt finns ett behov av att inom de närmsta åren öppna en ny kommunal gymnasieskola. Miljöpartiet vill se att denna nya gymnasieskola ska vara en profilskola med fokus på miljö och hållbarhet. Planerandet av den nya gymnasieskolan ska ha utgångspunkten att den ska drivas som en intraprenad med lite större friheter och underställd en lokal styrelse snarare än nämnd, s k kommunal friskola.

Miljöpartiet föreslår att:

- Uppförandet av en helt klimatneutral förskola påbörjas under 2019.
- Under året ska planerandet av en ny gymnasieskola med profilen miljö och hållbarhet påbörjas.

Gemensamma resurser för en grönare skola

När Örebro växer byggs förskolorna ut och gårdarna blir mindre ofta mindre. Detta måste vi kompensera med spännande och gröna utflyktsmål. Vi vill skapa centrala resurser i form av en naturverkstad – en bemannad naturlekplats någonstans i Örebro, som förskolor kan besöka i syfte att stärka kontakten med naturen och lära sig om miljön. Att ge barnen möjlighet att odla egna grönsaker stärker deras förståelse för hur maten kommer till tallriken, hur naturen fungerar och hur miljön påverkas. Genom att inrätta en skolträdgård så kompletteras naturskolan med en gemensam resurs för Örebros alla skolor för att eleverna ska lära sig om odling, ekologi och matproduktion.

Därför ska kommunen satsa på ett kvalitetsarbete där planerare anställs för att utveckla gröna skolgårdar med möjligheter till utomhuspedagogik och odling. Kommunen ska genomföra en kartläggning av förskolors och skolors utemiljöer med fokus på tillgänglighet, miljö och möjlighet att använda gården pedagogiskt.

Miljöpartiet föreslår att:

- En naturverkstad skapas som central resurs för förskolan.
- Kommunen inrättar en skolträdgård som central resurs för grundskolan.

FÄLTGRUPPEN
SOCIALTJÄNSTEN

”Att gemensamt ta ansvar för de mest utsatta och de med störst behov är en förutsättning för en solidarisk och långsiktigt hållbar samhällsutveckling.”

Social välfärd

I det gröna samhället handlar välfärd om hållbar livskvalitet – socialt, ekologiskt och ekonomiskt. Trygghet och självbestämmande ska finnas för varje människa, på lika villkor och anpassat efter var och en. Att gemensamt tar ansvar för de mest utsatta och de med störst behov är en förutsättning för en solidarisk och långsiktigt hållbar samhällsutveckling.

Vård, omsorg och socialtjänstens arbete är avgörande för hela samhällets livskvalitet. Insatserna från omsorgen får inte enbart handla om de omedelbara fysiska behoven utan måste utgå från den enskilda personens samlade behov och önskemål för att bidra till en verkligt god livskvalitet. Ofta underskattas värdet av det icke-materiella, som samtal, meningsfull fritid och finna vägar ut från en svår situation, oavsett vilket skede i livet individen befinner sig.

För att svara mot människors olika behov krävs god kännedom om den som behöver stöd och situationen hen befinner sig i. Det är därför viktigt att samarbetet mellan olika yrkesgrupper och verksamheter utvecklas. Dagens och morgondagens sociala problem kräver kreativa och alternativa helhetslösningar för att människor inte ska utsättas för lidande, lämnas ensamma eller ryckas ur sina sociala sammanhang eller fysiska miljöer. För att våra anställda ska klara det krävs god arbetsmiljö och rättvisa villkor.

Förebyggande arbete

Långsiktigt socialt arbete handlar om att stärka sammanhållningen i samhället. Genom att tidigt identifiera risker kan problem förebyggas tidigt. Sociala problem som kriminalitet, missbruk och psykisk ohälsa är en stor kostnad för samhället i form av pengar, lidande och förlorad livskvalitet. Det är i regel enklare och billigare att förebygga än att ta hand om problemen i efterhand.

Kommunens förebyggande arbete måste utvecklas och fördjupas på alla plan för att undvika lidande och förlorade möjligheter. Tidigt stöd till personer som riskerar att utveckla problem är bra för deras eget välmående och lönsamt för samhället. Därför bör sådana insatser betraktas som sociala investeringar. Vi vill utveckla riktlinjerna för kommunens sociala investeringsfond genom att förenkla ansökningsprocessen och vidga den i dag alldeles för snäva definitionen av vad som är en social investering. Vi noterar att utlokaliseringen av ett socialkontor till Vivalla fallit väl ut. Därför bör fler socialkontor utlokaliseras till stadsdelar för att bygga förtroende och underlätta kontakten mellan socialtjänst och människor i utsatthet.

Vid varje större beslut om förändringar i skolan, vården, omsorgen eller socialtjänsten ska en konsekvensanalys göras både av de långsiktiga samhällsekonomiska effekterna och av hur anhöriga till berörda medborgare påverkas.

Miljöpartiet föreslår att:

- Kommunen ska införa en förebyggarmodell där även långsiktiga positiva effekter av förebyggande arbete beräknas.
- Riktlinjerna för kommunens sociala investeringsfond ska utvecklas.
- Kommunen fortsätter arbetet med att flytta ut socialtjänstkontor till stadsdelarna.

En bra start lägger grunden

Vuxenvärlden har en skyldighet att förebygga istället för att skapa problem för kommande generationer. För att ge alla barn en rättvis chans behöver samhället finnas där, dels för barn och unga men också för att stötta vuxna som behöver stöd och hjälp i sitt föräldraskap. Barns fysiska och sociala hälsa är ofta kopplad till familjesituation. Vi vill påbörja uppbyggnaden av sk. familjeteam som stöttar hela familjer med insatser från både socialtjänst, skola, fritidsverksamhet och arbetsmarknadsinsatser.

Kommunens familjecentraler spelar en viktig roll i det förebyggande arbetet. De är populära mötesplatser för småbarnsfamiljer och för många en viktig kontaktyta mot samhället. Vi vill utveckla familjecentralernas verksamhet och öka tillgängligheten för fler. Vi föreslår också ett fördjupat samarbete mellan socialtjänsten och BVC. Bland vissa som lever i social utsatthet är förtroendet för socialtjänsten lågt, till skillnad från BVC. Genom att följa med på BVC-sköterskornas hembesök kan socialtjänsten bli tillgänglig på annat sätt och stegvis bygga upp förtroendet hos de som eventuellt behöver hjälp.

På samma sätt bör samverkan mellan för- och grundskola och socialtjänst förbättras. Ofta är det problematiskt för personal i skola och förskola att fullfölja sin plikt att anmäla när man misstänker att barn far illa eftersom det riskerar att radera förtroendet från föräldrarna till skolan. Med tätare samarbete mellan skola och socialtjänst kan stödjande insatser sättas in innan det går så långt som till en orosanmälan. Vi föreslår att kuratorerna som finns kopplade till familjecentralerna får ett utökat uppdrag (med utökade medel) att finnas även i förskolorna. På så vis får varje förskola en kurator kopplad till sig som både föräldrar och personal kan kontakta.

Miljöpartiet föreslår att:

- Kommunen startar sk. familjeteam som stöttar hela familjer.
- Arbetet med att öppna en familjecentral på norr inleds.
- Socialtjänstens samarbete med BVC fördjupas.
- Samarbetet mellan skola, socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatri ska utvecklas.
- Socialförvaltningens uppsökande och förebyggande arbete ska förstärkas med fler fältassistenter och kuratorer.

Hälsa och livskvalitet

I ett rikt liv finns självbestämmande, socialt umgänge och känslan av att vara inkluderad. Oavsett om du bor i eget hem eller i någon annan boendeform så måste varje dag få lov att bära på inslag som berikar livet, utifrån dina egna förutsättningar och intressen. Även äldre och människor med funktionsnedsättningar ska ha möjlighet att uppleva samvaro och gemenskap. Alla ska kunna delta i fysiska och kulturella aktiviteter på lika villkor. Vi vill till exempel kunna erbjuda körsång, teater och dans för äldre och för människor med funktionsnedsättningar. Sång och musik är särskilt viktiga inom demensvården eftersom de väcker minnen och många andra delar av människan till liv. Vi vill att kommunens bibliotek ska vara enkla att använda oavsett om du bor hemma eller på någon form av särskilt boende.

Miljöpartiet föreslår att:

- Friskvårds- och hälsopedagoger ska användas för att uppmuntra till rörelse.
- Kommunen ska teckna ett treårigt avtal med stiftelsen En frisk generation, för att främja långsiktig folkhälsa.
- Örebronormen för försörjningsstöd ska moderniseras med bland annat cyklar till barn, mobiltelefon, dator och internet samt ordinerade sjukresor.

Tätare socialt skyddsnät

När samhället misslyckas med att ge alla det utrymme de behöver för en god livskvalitet behövs ett väl fungerande socialt skyddsnät. Människor som diskrimineras och förtrycks eller som på andra sätt är socialt utsatta eller marginaliserade har samma rätt till ett bra liv som alla andra. Förebyggande arbete och ett starkt och rättvist socialt skyddsnät förutsätter varandra och får aldrig ske på varandras bekostnad. I alla kommunens verksamheter är det viktigt att varje människa alltid blir bemött med respekt. Ett värdegrundsarbete pågår redan i kommunen, och vi vill att diskussionen kring värdegrunder ska hållas levande inom allt socialt arbete.

Hemlöshet

Hemlöshet är ett komplext problem som inte enbart kan åtgärdas med ökat bostadsbyggande. Ofta finns sociala och psykiska problem med i bilden. När en individ ställs utan boende ska kommunen agera snabbt. Dels för att lösa den akuta situationen men också för att skapa en väg tillbaka till ett eget boende utifrån individens förutsättningar. Socialtjänsten ska arbeta aktivt och förebyggande för att undvika vräkningar, särskilt om det gäller en barn och unga. Inget barn ska ställas utan bostad i Örebro kommun. Kommunen har också ett ansvar att hjälpa bostadslösa EU-migranter som uppehåller sig i kommunen och som ofta lever under svåra förhållanden. Här ser vi ett tätt samarbete med civilsamhället som en framgångsfaktor. Idag finns en tendens att hemlösa fastnar i akuta härbärgesboenden. Kommunen behöver bli bättre på att slussa den hemlösa vidare från socialjour till långsiktiga åtgärder. Bostad först-konceptet har visat sig framgångsrikt i många fall då bostaden blir grunden för att ta itu med annan problematik. För de som är i behov ska fortfarande stödboenden finnas som en anhalt på vägen till eget boende.

Miljöpartiet föreslår att:

- Hemlösa ska snabbare få hjälp av socialtjänst att hitta långsiktiga lösningar.
- Arbetet enligt Bostad först-modellen ska utvecklas vidare.
- Dagverksamheten för hemlösa ska utvidgas och göras tillgänglig året runt.
- Föreningar och frivilligorganisationer som arbetar mot hemlöshet ska få bättre stöd.

Våld i nära relationer och mäns våld

Mäns våld är ett stort samhällsproblem. Den som utövar våld är oftast en man, och vid våld i nära relationer är det oftast kvinnor och barn som drabbas. Våld i nära relationer har ofta ett samband med social utsatthet och missbruk men förklaringen finns inte minst i den patriarkala könsmaktsordningen. Våld inom relationer som faller utanför heteronormen är ett problem som fortfarande i stor utsträckning osynliggörs. Därför är det viktigt att den personal som ska möta våldsoffer alltid har rätt kompetens. Miljöpartiet vill stödja inte bara Kvinnohuset utan även mansmottagningar, och vi vill satsa på både förebyggande och rehabiliterande verksamhet.

Miljöpartiet föreslår att:

- Kommunen ska arbeta förebyggande och rehabiliterande med förövare av våld i nära relationer.
- Kommunen ska arbeta aktivt och intersektionellt mot hedersrelaterat våld och förtryck.
- Systemet med social förtur inom bostadsmarknadens kösystem ska utvidgas.
- Värdegrundsarbetet ska integreras i alla kommunens verksamheter och bolag.
- Kommunens jämställdhets- och icke-diskrimineringsplan ska utformas med en intersektionell utgångspunkt och inkludera ett HBTQ-perspektiv.
- Socialförvaltningens HBTQ-kompetens ska stärkas ytterligare.

Gode män, förvaltare och förmyndare

Människor med funktionsnedsättning och människor som drabbats av en sjukdom kan behöva stöd för att få sina rättigheter säkerställda, sköta sin ekonomi eller på andra sätt bra vardag. Då kan de få en god man eller förvaltare förordnad av tingsrätten. Det är viktigt att fler känner sig manade att som medmänniskor ställa upp och ta på sig sådana uppdrag. Kommunen måste stärka sitt arbete med att hitta och uppmuntra fler som kan tänka sig att ställa upp, i samarbete med civilsamhället, kriminalvården och patientnämnden. Örebro är både anvisningskommun och ankomstkommun för ensamkommande barn. Kommunen ska arbeta för att utveckla mångfalden bland gode män vad gäller språk, etnicitet, HBTQ-kompetens och andra erfarenheter. En kontinuerlig samverkan mellan olika förvaltningar kring rekryteringen av uppdragstagare är extra viktig för att säkerställa tillgången till familjehem och särskilt förordnade vårdnadshavare.

Miljöpartiet föreslår att:

- Samverkan kring rekrytering av frivilliga mellan våra förvaltningar ska permanentas.
- Verksamhetsuppföljningen ska utvecklas för att nå större kontinuitet och långsiktighet.

Anhöriga

Familjemedlemmar, närstående och vänner till människor med behov av stöd och omvårdnad får ofta bära en mycket stor del av bördan. De utför ett meningsfullt och viktigt arbete med avgörande betydelse för livskvaliteten för den som får hjälp. Men anhörigvårdare får inte alltid det erkännande och stöd som de förtjänar av samhället. Kommunen har ett omfattande ansvar även för den anhöriges situation. Vi vill att en analys av konsekvenserna för anhöriga ska göras innan kommunen fattar olika beslut om större förändringar inom skola, vård och omsorg eller socialtjänst.

Miljöpartiet föreslår att:

- Ersättningen för den som vårdar en anhörig i hemmet ska ökas.
- Kommunen ska inrätta fler anhörigcentrum för närstående till människor med funktionsnedsättningar.
- Konsekvenserna för anhöriga ska analyseras inför varje större beslut inom vård, omsorg och socialtjänst.
- Vårdbehövande som bor hemma med stöd av anhöriga ska få större möjligheter att få tillfälligt plats på boende.

Tillgänglighet

Tillgänglighet och delaktighet är mänskliga rättigheter. Trots detta diskrimineras personer med funktionsnedsättningar ofta i samhället och på arbetsmarknaden. Bristande social och fysisk tillgänglighet hämmar egenmakten hos personer med funktionsnedsättningar och bidrar till isolering och sämre livskvalitet. Örebro kommun måste säkerställa att alla örebroare på lika villkor kan vara delaktiga i och ta del av kommunens utrymmen och verksamheter.

Hjälp- och stödinsatser anpassade efter individuella behov är ofta avgörande för att människor ska uppnå en tillräckligt hög grad av självständighet. Hjälpmedel minskar ofta både behoven av vård- och omsorgsinsatser och hälsoriskerna för vårdpersonalen. Dagens tekniska och medicinska utveckling måste i än högre grad komma till användning för att göra människors liv lättare. Den utvecklingen kommer dock aldrig att ersätta det mänskliga mötet. Människor med psykisk ohälsa eller andra osynliga funktionshinder faller ofta mellan stolarna. Samverkan mellan regionens psykiatri och kommunens socialpsykiatri behöver bli bättre.

Miljöpartiet föreslår att:

- Kommunen ska utreda möjligheterna för ett mellanboende i samverkan mellan landstinget och kommunen.
- Lämpliga bostäder och vårdformer ska kunna erbjudas i närmiljön i hela kommunen.
- God tillgång till hjälpmedel och arbetsterapi ska garanteras.
- Korttidshem för barn med funktionsnedsättning ska hålla dagöppet.
- Behovet av ett teckenspråkigt Komvux ska utredas.
- Boendeflyttande för människor med funktionshinder ska öka.
- En handlingsplan för ökad framkomlighet i alla delar av kommunen och för tillgängliga of-

Socialt företagande och den idéburna sektorn

Den sociala välfärden i kommunen ska utmärkas av långsiktigt tänkande och inflytande. Alla ska känna sig delaktiga i den vård som berör dem, och därför kan välfärdens verksamheter inte hanteras som vilken marknad som helst. Ideella organisationer och frivilligsektorn har stor betydelse för vår gemensamma välfärd. Vi värdesätter icke vinstdrivna aktörer inom välfärdssektorn och vill att deras initiativ och engagemang ska synliggöras, stödjas och uppmuntras. Det är också viktigt att kommunen bidrar för att tillgängliggöra idéella insatser för de med annat modermål än svenska. Därför skall bidrag kunna sökas för språktolkar.

Vi vill stärka samspelet mellan den offentliga och den idéburna sektorn och stödja den sociala ekonomin. Det kan röra sig om verksamheter som bedrivs av ideella föreningar, kooperativ eller stiftelser. Vi vill stärka människors möjligheter att välja välfärdstjänster på ett sätt som passar dem själva, men också ge dem förutsättningar att bidra med egna initiativ. Den sociala ekonomin blir en allt viktigare del av samhället och av ekonomin i stort. Det blir allt mer uppenbart att ekonomin och verksamheterna inom privat och offentlig sektor i dag inte räcker till för att tillhandahålla välfärdstjänster ett solidriskt samhälle. Vi vill se en fördjupad samverkan och utvecklade samarbetsformer mellan kommunen och civilsamhället för att stärka de sociala strukturerna bland äldre med och utan omsorgsbehov.

Miljöpartiet föreslår att:

- Möjligheterna för människor med kognitiva funktionsnedsättningar att skaffa eftergymnasial utbildning ska förbättras.
- Kommunen ska verka för ökad mångfald bland sina anställda, vad gäller exempelvis bakgrund och funktionsnedsättning.
- Kommunen ska verka för ökad etablering av icke vinstdrivande sociala företag.
- Nya arbetstillfällen ska skapas genom stöd till aktiviteter i den sociala ekonomin.
- Möjligheterna för den idéburna sektorn att bedriva välfärd ska utökas.
- Medel avsätts för stärkning av föreningsbidragen till föreningar verksamma inom det sociala området. Bidraget kan användas bland annat för att anlita språktolkar i föreningslivet.

Äldreomsorg

Att ingå i ett socialt sammanhang och ha tillgång till stimulerande och meningsfulla aktiviteter är förutsättningar för god hälsa och ett värdigt liv. Vi vill att alla äldre ska ha möjlighet att vara aktiva och må väl så länge som möjligt. Bostäder ska utformas så att människor får större möjlighet att bo kvar även när hälsan börjar svikta. Det kräver en hemvård med hög kvalitet och den vårdbehövandes behov i fokus. Den som inte längre kan eller vill bo själv ska kunna erbjudas bra alternativ, permanent eller tillfälligt. För att minska köerna och göra det lättare att få komma till ett vårdboende behöver fler äldreboenden byggas. Vi vill att kommunen ska arbeta med profilering av äldreboenden, med till exempel musik och kultur, olika modersmål, odling och avdelningar med särskild kompetens för döva och blinda. Kommunen behöver även HBTQ-certifierade boenden.

Hemvården ska fokusera på att anställa flerspråkig personal för att äldre ska kunna få vård på sitt modersmål. Djur, natur, odlingsbänkar och trädgårdsaktiviteter kan öka välbefinnandet och göra vardagen mer meningsfull. Detta vill vi förverkliga genom breda lösningar, gärna i samarbete med dagvården, andra förvaltningar inom kommunen och med civilsamhället.

Miljöpartiet föreslår att:

- Fler parboenden ska inrättas för par där bara den ena är vårdbehövande.
- Personalomsättningen ska minska så att de äldre möter färre och mer välbekanta ansikten.
- Kommunen ska påbörja försöksverksamhet med rehabiliteringsträdgårdar.
- Örebro kommun ska ligga i framkant i bruket av ny teknik, bland annat i schemaläggning, e-hälsa och digitala välfärdstjänster.
- Avdelningar med särskild kompetens för döva och blinda ska inrättas.

Hemvård och äldreboenden

Kommunens hemvård har länge haft stora organisatoriska problem. Det leder till sämre arbetsmiljö och sämre vård och omsorg. De senaste två mandatperioderna har hemvården tillförts hundratals miljoner extra för att få ordning på verksamheten, men resultaten har uteblivit. Vi vill göra en ordentlig genomlysning av verksamheten för att komma till rätta med problemen. Det är en förutsättning för att skapa en hemvård som håller måttet och kan fokusera på att höja livskvaliteten i stället för ekonomisk krishantering. Även i kommunens vård- och omsorgsboenden finns brister. Arbetet med grundläggande kvalitetssäkring – det vill säga att förhindra vanvård – har inte fungerat. Vi anser att kommunen under det kommande året måste starta en fullständig kvalitetsuppföljning av alla boenden, såväl kommunala som privata, och ta fram nya rutiner för den fortsatta kvalitetssäkringen.

Miljöpartiet föreslår att:

- Kvalitetsuppföljningen av alla vård- och omsorgsboenden ska bli bättre.
- Nya former och rutiner för kvalitetssäkring utreds

Demensvård

Andelen äldre i befolkningen förväntas öka med 30 procent mellan 2010 och 2050. Det innebär att en fjärdedel av befolkningen kommer att vara 65 år eller äldre år 2050. När livslängden ökar stiger även antalet demenssjuka. I dag tvingas många möta begynnande glömska och förvirring i ensamhet. Ingen borde behöva vänta länge på att få det bistånd som behövs. Därför behövs fler utbildningsinsatser för såväl personal och närstående som för allmänheten. Vi vill utveckla både Demenscentrum och dagvården för demenssjuka och säkerställa att dagvården finns på fler platser i kommunen.

Miljöpartiet föreslår att:

- Minnesmottagningens förebyggande verksamhet ska utvecklas vidare.
- Demensdagvården ska utökas och finnas i alla delar av kommunen.
- Vården för äldre med andra modersmål än svenska ska bli bättre.
- Utbildningsnivån hos personalen ska höjas vad gäller demenssjukdomar.

Mat är livskvalitet

Maten spelar en avgörande roll för människans välbefinnande. Vi vill öka antalet tillagningskök så att de i större utsträckning ligger i anslutning till verksamheten. Det minskar behovet av transporter, varmhållning och skapar en trevligare miljö där dofterna från köket sprids i lokalerna. För att maten vi äter ska ha en lägre klimatpåverkan och högre kvalitet vill vi öka andelen ekologiska och närodlatade ingredienser samt minska mängden kött. Ur ett hälsoperspektiv är det viktigt att måltiderna planeras efter den vårdbehövandes behov och inte efter personalens arbetsschema.

Miljöpartiet föreslår att:

- Tillagningskök ska i hög utsträckning finnas i anslutning till verksamheten.
- Andelen ekologiska och närproducerade livsmedel i kostverksamheten ska öka.
- Kvaliteten på måltiderna och måltidsmiljöerna ska bli bättre.
- En kvalitetssatsning på kommunens matlådor ska öka efterfrågan i stället för att avgifterna höjs.

Anställda inom social välfärd

Den viktigaste framgångsfaktorn för att hjälpa socialt utsatta och de med störst vårdbehov är att ge personalen inom social välfärd goda förutsättningar att göra ett bra jobb. En hållbar personalpolitik är central för en hållbar välfärd, och därför måste kommunen kontinuerligt arbeta för att förbättra de anställdas arbetsvillkor. För de vårdbehövandes skull måste personalomsättningen minska så större kontinuitet skapas i vilka man möter i vårdsituationen. Den anställda måste ges möjligheter att fördjupa sig och utvecklas inom sitt arbetsområde. Det ska också finnas karriärvägar uppåt i organisationen för den som vill ta större ansvar. Det stärker yrkesidentiteten, arbetsglädjen och kvaliteten på det utförda arbetet.

Den sociala välfärdssektorn är starkt kvinnodominerad. Ur jämställdhetsperspektiv har kommunen därför som arbetsgivare ett stort ansvar för att arbeta för höjda löner bättre arbetsvillkor. Kommunens anställda inom social välfärd utför ett viktigt, lågavlönat och ofta tungt jobb. Det är också ett arbete där man konfronteras med svåra händelser och lidande. Det kräver tid för reflexion och återhämtning. Vi vill därför sänka normalarbetstiden och kompensera inkomstbortfallet genom höjd timlön – alltså kortare arbetstid men med lika hög månadslön. Det skulle ge välbehövlig andhämtning, minska stressen och leda till färre sjukskrivningar.

Miljöpartiet föreslår att:

- Den höga personalomsättningen åtgärdas så att de äldre möter färre men mer välbekanta ansikten.
- Arbetstiden sänks och timlönen höjs inom äldreomsorgen. Projektet finansieras med statsbidrag.
- Kommunen ska erbjuda sina anställda möjlighet till kompetensutveckling utan att det innebär ekonomiska nackdelar för dem.
- Kommunanställda ska ges möjlighet till vidareutbildning i teckenspråk.
- Kommunen inför försöksverksamhet med kortare arbetsdag och tid för återhämtning och reflektion i vissa verksamheter där arbetsmiljön är särskilt svår.
- Kommunen gör det möjligt för medarbetare att göra val mellan höjd lön och sänkt arbetstid.
- Kommunen ger medarbetare rätt till önskad arbetstid - deltid eller heltid.
- Kommunen möjliggör ökad flexibilitet kring uttag av ledighet och semester.
- Önskade delade turer fasas bort ur schemaläggningen för kommunanställda. Motsvarande krav ställs vid upphandling av tjänster.

Förutsättningar för planperioden 2019-2021

Regeringen skriver i sin budgetproposition för 2019 att Sveriges ekonomi står stark med ökande konjunktur även om BNP-tillväxten mattas av. Det är framförallt de inhemska delarna i ekonomin som utvecklats starkt. Den offentliga konsumtionen ökade kraftigt i samband med den stora flyktingkrisen men har nu mattats av. Dock fortsätter den höga befolkningstillväxten vilket ställer krav på såväl bostäder som verksamhetslokaler. Nästa år bedömer regeringen dock att investeringarna växer i en långsammare takt eftersom nivån på investeringarna nu är så pass hög. Under första halvåret 2018 växte BNP i hög takt, mycket tack vare en hög tillväxt i hushållskonsumtionen. BNP-tillväxten bedöms mattas av något 2019, främst till följd av lägre bostadsinvesteringar och mindre bidrag från offentlig konsumtion än under föregående år.

Sysselsättningen har ökat under de senaste åren. Samtidigt som befolkningen i arbetsför ålder har ökat mycket har både arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningsgraden stigit. Arbetslösheten har sjunkit stadigt sedan finanskrisen 2009. Även långtidsarbetslösheten som andel av arbetskraften har minskat. Vi kan dock se att det fortfarande finns stora klyftor i sysselsättningen mellan inrikesfödda och utrikesfödda. Arbetslösheten hos utrikesfödda i kombinationen med en något avmattad ekonomi gör att arbetslösheten i riket bedöms stiga något, från 6,7 procent i år till 7 procent år 2021 och ytterligare något åren därefter.

Ekonomiska förutsättningar

Ekonomin i kommunerna har under ett antal år hållits uppe av engångsintäkter. AFA-medel har under ett flertal år förstärkt kommunens ekonomi och år 2015 och 2016 har extra medel för ökat flyktingmottagande förstärkt kassan. Under 2017 och 2018 förstärktes kommunens ekonomi med byggbonus, kommunens del av regeringens satsning på välfärds- miljarderna och försäljning inom exploaterings- och tomträttsverksamheten. Detta tillsammans med att skatteintäkterna utvecklades gynnsamt bland annat med hjälp av en skattehöjning 2016. Den demografiska ökningen och att skatteintäkterna ökar långsammare än tidigare gör dock att utmaningen att ha balans mellan kostnader och intäkter successivt blir större. Det ökande demografiska trycket berör i princip alla kommunala verksamheter men särskilt i form av ökad andel barn/elever och en ökande andel äldre. Kostnader för dessa ökar inte enbart i form av förskolor, skolor och vård- och omsorgsboenden utan resulterar även ibland annat högre sociala kostnader samt högre kostnader för kultur- och fritidsverksamhet. Ytterligare kostnader i och med en ökande befolkning är skötsel/utökning av parker, gator, naturvård mm som också är viktiga för att människor ska må bra i en växande stad.

Skatteunderlag

Kommunens uppräknade skatteunderlag för 2019 beräknas till 32 420 miljoner kronor. Det är en ökning med 3,7 procent jämfört med 2018. Kommunens skattekraft är något lägre än rikssnittet (93,1 % av medelskattekraften i riket) vilket innebär att kommunen är bidragstagare i det kommunala utjämningsystemet. Kommunens skattekraft har minskat med 0,2 procentenheter jämfört med förra året.

Skatteintäkter och statsbidrag

Kommunfullmäktige beslutade i november 2018 att fastställa skattesatsen till oförändrat 21,35 kr. Miljöpartiet föreslog en höjning på 10 öre till 21,45 kronor. I denna budget öronmärks de 32,4 miljoner kronor som höjningen hade inneburit till satsningar på barn och ungas hälsa och uppväxtvillkor. Detta för att bryta kostnadskurvan för sociala insatser och på sikt sänka kostnaderna för kommunen. Utan MP:s föreslagna skatteökning beräknas kommunens skatteintäkter och generella statsbidrag för år 2019 öka med 378 miljoner kronor.

2016 fattade den dåvarande regeringen beslut om införandet av ett statsbidrag till kommuner för ökat bostadsbyggnad. Bidraget, som är tänkt att stimulera bostadsbyggnad för de kommuner som ansöker och uppfyller villkoren, är på totalt 11,3 miljarder för åren 2016-2019. I kommunens budget finns år 2019 20 miljoner kronor inlagda vilket innebär att från och med år 2020 kommer statsbidraget upphöra och budgetposten justeras.

Resultat och prioriteringar

Miljöpartiet budgeterar för ett resultat exklusive finansnetto på 112 miljoner kronor vilket utgör ett resultat på 1,3 procent av skatteintäkterna. Det vore önskvärt att resultatet ökar de närmsta åren för att möjliggöra ökning av kommunens självfinansiering av investeringar, och samtidigt leva upp till kravet på god ekonomisk hushållning. Kommunen har en hög belåning vilket innebär en ekonomisk risk. Vår bedömning är dock att de kommunala bolagen är så pass högt värderade att det trots detta är rimligt att öka lånen för att finansiera viktiga investeringar.

De ekonomiska prognoserna innebär sammantaget att kommunens budgetutrymme under 2019 inte fullt ut medger de omfattande satsningar på bland annat höjda lärarlöner eller arbetstidsförkortning som Miljöpartiet vill se. Budgeten innehåller dock satsningar på arbetstidsförkortning och ökade lärarlöner, om än i mindre omfattning. Framförallt är det viktiga förebyggande åtgärder inom skolan och det sociala området som prioriterats i denna budget.

Sociala förutsättningar

Vi är stolta över att Örebro är en stad rik på människor med olika bakgrund och erfarenhet och att vår kommun lockar till sig människor från olika delar av världen. En förutsättning för den gröna visionen om en värld utan gränser är att vi kan mötas, oavsett om vi är lika eller olika, och att vi ser att det är vår gemensamma framtid som förenar oss. Vår kommun växer i rekordartad fart. Allt fler barn föds, och allt fler vill komma hit för att leva, studera, jobba och uppleva. Men i dagens Örebro har vi problem med segregation och växande klyftor. Allt för många örebroare känner sig inte delaktiga i vår kommuns utveckling. Det leder till färre gränsöverskridande möten och sämre integration mellan människor.

Området där du föds kommer att påverka din hälsa och längden på ditt liv. Två barn som föds på sjukhuset i Örebro samma dag har olika förväntad livslängd beroende på olika livsförutsättningar. Livet kan kortas med så mycket som tio år om du föds i ett visst område istället för ett annat. Örebroarnas demokratiska deltagande påverkas av var i kommunen de lever. Arbetsmarknaden öppnar eller stänger dörrar för personer beroende på deras ursprung eller bostadsadress. Barnens skolutveckling ser olika ut för barn i olika delar av vår kommun, precis som deras möjligheter till en meningsfull fritid.

Människor har olika inflytande över sina liv och över samhällsutvecklingen i Örebro. Segregationen lägger hinder i vägen för Örebros utveckling genom att skapa ett "vi och dom" som orsakar klyftor och kan bli en grogrund för fördomar, intolerans och rasism. Därför behövs politik som får Örebro att hålla ihop.

Ekologiska förutsättningar

Jordens glaciärer smälter. Arktis istäcke krymper och havsnivåerna har börjat att stiga. Klimatet på våra breddgrader blir allt mer oförutsägbart med såväl perioder av extremt hög nederbörd och perioder av torka som den vi såg sommaren 2018. Utsläpp orsakade av svensks konsumtion ökar. Mänsklighetens redan ohållbara anspråk på naturen fortsätter att växa. Läget för världens biologiska mångfald ser värre ut än någonsin. Living Planet Index® (LPI), som mäter trender för tusentals populationer av ryggradsdjur, visar en minskning om 58 procent sedan 1970. I mer än 40 år har mänsklighetens samlade materiella anspråk överskridit naturens förmåga till förnyelse. Koldioxid från fossila bränslen har varit det dominerande inslaget i mänsklighetens ekologiska fotavtryck under det senaste halvsekllet och vi fortsätter att släppa ut mer.

14 av 16 nationella miljö kvalitetsmål kommer sannolikt inte att nås. Riksdagens mål om en giftfri miljö motverkas av vår ökande konsumtion som leder till ökad kemikalie- och varuproduktion globalt. Farliga ämnen sprids och letar sig ut i våra vatten och ekosystem. Fysisk påverkan, övergödning och försurning är de vanligaste orsakerna till att vattenmiljöerna inte är tillräckligt bra i Sverige. I Hjälmarens och Mälarens avrinningsområde är det svårt att hitta opåverkat vatten. Östersjön är fortfarande övergödd. Sveriges mål om myllrande våtmarker ser inte ut att nås. Skogs- och jordbruket tar för lite hänsyn och det skadar hav, sjöar, vattendrag och våtmarker.

Trots att den totala arealen skyddad skog ökar så pågår en fortsatt förlust av ekologiskt viktiga områden. Ekosystem, biotoper och vattendrag skadas i allt för hög utsträckning vid slutavverkning av skog. Det svenska odlingslandskapet fortsätter också att minska i omfattning och många av dess naturtyper och arter riskerar att försvinna. Klimatförändringarna och konsekvenserna av människans miljöpåverkan är inte längre avlägsna hot. De sker här och nu.

Demografi

Örebro är inne i en historisk tid av befolkningsökning. Antalet människor som lever i kommunen ökar snabbt. Enligt SCB:s helårssiffror hade Örebro kommun 150 291 invånare 2017. Till år 2027 beräknas antalet invånare öka med drygt 25 000 till knappt 176 000. Den kraftiga folkökningen består till största delen av ett inflyttningsöverskott (fler flyttar till Örebro än från) men också födelseöverskottet är betydande (antalet födda överstiger antalet avlidna) och kommer att bli alltmer betydelsefullt för folkökningen under den kommande tioårsperioden. Idag är födelseöverskottet cirka 650 personer men kan öka till drygt 900 personer tidigt under prognostiden. Det innebär att den demografiska försörjningsbördan årligen ökar under den kommande tioårsperioden. Antalet invånare i yrkesaktiv ålder, 20-64 år, ökar i långsammare takt än antalet invånare i övriga åldrar.

Sverige och världen är inne i en snabbt växande urbaniseringstrend. Vi menar att den trenden måste balanseras med en utveckling av landsbygden och att decentralisering bör ske inom Örebro kommun. Det måste finnas förutsättningar för såväl näringsliv som kommunala verksamheter att utvecklas i bostadsområden och på landsbygden - i alla delar av kommunen. Vi vill stärka kommunens mindre samhällen vad gäller service, handel, nybyggnation och företagsetableringar. Människor ska kunna leva och förverkliga sig själva oavsett var i kommunen man bor. Tillgång till god service är viktigt.

Barn och ungdomar

Behovet av förskoleverksamhet ökar genom att antalet 1-5 åringar blir fler. Efter några år med ganska stabil nivå väntas en kraftigare ökning från 2020. Genomsnittlig årlig ökning fram till 2020 är ungefär 100 barn, därefter beräknas antalet barn öka med i genomsnitt 250 varje år. Jämfört med 2017 förväntas 3 400 fler barn i åldersgruppen 6-15 år till 2027. Den kraftiga ökningen av barn 6-9 år från 2012 till idag förväntas avta något mellan 2018 till 2024 men kommer rendera i kraftiga ökning i grupperna 10-12 år och 13-15 år mot prognostidens slut. I genomsnitt ökar åldersklassen 6-9 (skolår 1-3) med ca 85 barn per år, där den kraftigaste ökningen sker efter år 2022. Årsklassen 10-12 (skolår 4-6) ser istället sin största ökning fram till 2022 och förväntas det året vara hela 850 fler än 2017. De närmsta 10 åren ökar gruppen i genomsnitt med knappt 100 barn per år och årsklassen 13-15 (skolår 7-9) med drygt 150 per år fram till 2027. Elevunderlag för gymnasieskolan, invånare i åldern 16-18 år, hade en topp år 2008 efter en lång tids ökning. Därefter har minskningar skett årligen och fram till och med 2015, men vände upp något 2016. Denna ökning väntas fortsätta och tar ordentlig fart runt 2020 då ökningen är 200 varje år. I genomsnitt kommer ökningen vara cirka 150 elever per år fram till 2027.

Ålderspensionärer

Ålderspensionärerna, 65 år och äldre, kommer att öka i en ganska jämn takt under prognosperioden med knappt 450 personer per år. De yngre pensionärerna, 65-74 år, är oförändrat i början av prognosperioden för att sedan minska något efter 2019. De äldre invånarna, 85 år och äldre, förväntas vara på en relativt stabil nivå under de närmaste åren men ökar sedan efter år 2022. Mellangruppen, 75-84 år, ökar kraftigt under prognosperioden. Sammantaget innebär det att den demografiska utvecklingen får en förhållandevis begränsad effekt på kommunens vård- och omsorgsverksamhet under de närmaste åren, därefter kommer utmaningarna för äldreomsorgen gradvis att öka från början av 2020-talet.

Arbetsmarknad och försörjningsstöd

Den svenska arbetsmarknaden är fortsatt stark även om utvecklingen avtar i styrka. Under 2018 och 2019 ökar sysselsättningen i Sverige med 130 000 personer, men bristen på arbetskraft bromsar utvecklingen. Sysselsättningsökningarna kommer som tidigare ske främst bland utrikes födda, till vilka mer än åtta av tio jobb väntas gå. Den privata tjänstesektorn fortsätter att utvecklas starkt och företagens förväntningar på utvecklingen ligger fortsatt på höga nivåer. Även inom den offentliga tjänstesektorn är tillväxten av nya jobb fortsatt god. Bristen på utbildad arbetskraft är redan i dagsläget mycket omfattande inom området och många offentliga arbetsgivare, framförallt kommuner och landsting, har stora svårigheter att hitta utbildad personal.

Arbetslösheten fortsätter att minska något under 2018. Under 2019 förväntas bara mindre förändringar av arbetslösheten, vilket hänger samman med ett fortsatt starkt arbetskraftstillskott i grupper som initialt står längre ifrån arbetsmarknaden. Utvecklingen för såväl utrikes som inrikes födda på arbetsmarknaden ser i många avseenden positiv ut. Såväl arbetskraftsdeltagandet som sysselsättningsgraden ökar stadigt, inte minst bland utrikes födda. Arbetslösheten bland utrikes födda är dock fortsatt hög, vilket bland annat förklaras av att många nyanlända fortsätter att träda in i arbetskraften. Den ökade sysselsättningen kommer dock inte alla till del. För de med kort utbildning är sysselsättningen bestående låg och arbetslösheten är avsevärt högre än för övriga utbildningsnivåer. Antalet inskrivna arbetslösa som är utrikes födda med endast förgymnasial utbildning ökar gradvis och är idag omkring 93 000 personer.

Arbetsförmedlingens prognos för arbetsmarknaden i Örebro län är positiv. Arbetslösheten i början och även under 2018 sjunker, få varsel förutspås i länet och efterfrågan på arbetskraft växer. Arbetslösheten inklusive arbetsmarknadsprogram var i mars 2018 7,5 procent i Örebro kommun och i riket 7,3 procent. Ungdomsarbetslösheten i Örebro kommun och i riket var 9,1 procent. Bland utrikesfödda var arbetslösheten 22,8 procent i Örebro kommun och 20,7 procent i riket.

Trots de ljusa prognoserna finns fortsatta behov av kraftfulla arbetsmarknadsåtgärder. Bland personer med funktionsnedsättning som innebär nedsatt arbetsförmåga, personer med kort utbildningsbakgrund och personer födda i utomeuropeiska länder är andelen arbetslösa betydligt högre. Behovet av stöd till dessa grupper kvarstår.

Flyktingmottagande

Antalet människor som söker asyl i Sverige är fortsatt stabilt och utvecklingen bedöms hålla i sig under 2018 och 2019. Möjligheten för migranter att resa in till och igenom Europa fortsätter att begränsas av olika former av restriktioner. Med anledning av detta revideras både prognosspann och planeringsantagande i viss mån nedåt för både 2018 och 2019.

Migrationsverkets prognos

Under 2018 år bedöms mellan 17 000 till 30 000 personer söka asyl i Sverige och planeringsantagandet är 23 000. Av dessa bedöms mellan 900-2 400 vara ensamkommande barn med planeringsantagande på 1 500. Prognosen för 2019 är 15 000 till 40 000 asylsökande med ett planeringsantagande på 29 000. Bedömningen tar liksom tidigare hänsyn till tillfälliga lagens upphörande i mitten av 2019. En återgång till permanenta uppehållstillstånd som huvudregel och mer generösa bestämmelser för anhöriginvandring kan innebära att fler människor väljer att söka asyl i Sverige. Antalet inskrivna i mottagningen bedöms fortsätta minska kraftigt, så även inskrivna ensamkommande barn.

Mottagande i kommuner

Sammanlagt beräknas omkring 47 000 nyanlända med uppehållstillstånd tas emot i kommunerna 2018. Från 2019 och framåt beräknas kommunmottagandet stabiliseras på omkring 30 000 nyanlända per år. Utvecklingen 2019-2021 beror framförallt på hur migrationspolitiken utvecklas i både Sverige och EU, samt på konfliktutvecklingen i Afrika och Asien.

Bedömning/prognos för Örebro kommun

Ett minskande kommunalt för anvisade platser för 2018, en avtagande och stabiliserad bosättningstrend i kommunen från egenbosatta (EBO), samt Migrationsverkets nedskrivningar av behovet av kommunplatser i februariprognosen 2018, leder till en väsentlig reduktion av Örebroprognosen både för 2018 och 2019-2020. För 2018 bedöms Örebro kommun totalt ta emot cirka 500-600 flyktingar och för 2019 minskar mottagandet ytterligare till 350-500 flyktingar. Dessa bedömningar kan komma att ändras beroende på utvecklingen av flyktingsituationen både globalt och förändringar i den närmare omgivningen, främst i Europa/EU.

För att svara upp mot kraven i bosättningslagen, trots minskande mottagningssiffror, krävs ett fortsatt aktivt arbete tillsammans med kommunens fastighetsägare för att bibehålla tillgången till bostäder för flyktingmottagande.

Volymerna inom kommunal vuxenutbildning, yrkesutbildning och SFI behöver öka trots minskat mottagande. Detta beror bland annat på det stora mottagandet som varit under flera år och särskilt under 2017 och 2018. Det tar flera år för dessa personer att passera SFI och vidare genom olika vuxenutbildnings- och yrkesutbildningsinsatser. Den stora utmaningen de närmaste åren är just att rusta och bygga på kompetenser som de nyanlända har för att kunna bli anställningsbara. Här är språkutbildning i svenska i kombination med yrkesutbildningsinsatser en viktig brygga till arbetslivet.

För området barn och utbildning kommer behoven troligen att stabiliseras när antalet nyanlända barn och ungdomar minskar, särskilt kommer antalet som kommer som asylsökande att minska drastiskt. Enligt Migrationsverkets prognos stabiliseras antalet ensamkommande, asylsökande barn och ungdomar men ligger ändå nationellt på en relativt hög nivå.

Mottagandeutredningen lämnade under våren ett betänkande, SOU 2018:22. Mottagandeutredningen har haft som uppgift att presentera ett mer effektivt system för mottagandet av asylsökande i Sverige. En viktig del i utredningens förslag är att kommunerna ska få en större roll i mottagandet av asylsökande som i korthet går ut på att den asylsökande efter ett fåtal veckor i ett ankomstcenter, som staten ansvarar för, ska anvisas till en kommun, som också ansvarar för att ordna boende för den asylsökande. Endast de med god sannolikhet att få bifall på sin ansökan ska få en sådan anvisning till en kommun. Om förslaget går igenom kommer ersättningssystemet från staten att förändras. Enligt utredningen skulle det nya förslaget kunna träda i kraft tidigast år 2020.

Nybyggnation

Bostadsbyggnationen i Örebro har under några år varit rekordstor. Under både 2016 och 2017 färdigställdes årligen drygt 1600 lägenheter i flerbostadshus vilket är tre gånger så mycket som 2015. Under våren 2018 infördes nya amorteringskrav. Detta tillsammans med många nyproducerade lägenheter gör att vi nu ser tendenser till en avtagande byggnadstakt. Bedömningen är att det under kommande tre år färdigställas ca 1000 lägenheter per år i Örebro kommun. Efter år 2021 bedöms byggnationen kunna öka något till ca 1200 färdigställda lägenheter per år i kommunen. I alla stadsdelar och mindre tätorter finns detaljplanelagd mark som möjliggör byggnation men eftersom det är marknadens byggaktörer som styr vilka projekt som genomförs nu och vilka som kommer dröja några år är det för vissa stadsdelar osäkert hur många nya lägenheter per år som kommer att färdigställas.

De allra största volymerna av planerade nybyggnationer återfinns under prognosperioden fortsatt vid Södra Ladugårdssängen/Sörbyängen och vidare österut kring universitetet. Andra områden som kommer att byggas ut är norr och söder om Ormesta, Marieberg, Mosås, Mellringe, Lillån och Bettorp. Dessutom finns flera centrala verksamhetsområden som kommer påbörja en långsiktig omvandling till stadsdelar med bostäder och blandade funktioner, till exempel vid Österplan och kring CV-området. I dessa områden kommer en stor del av kommunens befolkningsökning att ske. Dessutom finns byggplaner i flera av de mindre tätorterna.

Bilaga 1

Driftbudgetramar per programområde

PN Barn och utbildning	
Ram 2018	3 480 802
Justeringar inför 2019	
Överfört resultat nämnd 2018	3 465
Volym förskola/skola	60 000
Volym programövergripande 2018	40 000
Volym förskola/skola lokaler <i>utrymme inv volym (6500 tkr)</i>	
Silvia fd Hopprepets fsk Brickebacken <i>utrymme inv volym (2092 tkr)</i>	
Kastanjegården fsk Vivalla <i>utrymme inv volym (838 tkr)</i>	
Sagogården fsk <i>utrymme inv volym (545 tkr)</i>	
Vivallaskolan fsk <i>utrymme inv volym (240 tkr)</i>	
Reinv Stora Mellösa fsk <i>utrymme inv volym (641 tkr)</i>	
Lillåns fsk <i>utrymme inv volym (2047 tkr)</i>	
Norrbyskolan <i>utrymme inv volym (3724 tkr)</i>	
Idrottshall Tybblelund <i>utrymme inv volym (1333 tkr)</i>	
Idrottshal Brunsskolan, anpassning (<i>utrymme inv volym 292 tkr</i>)	
Komp hyror Futurum 2018, <i>utrymme inv volym (4000 tkr)</i>	
Ny gymnasieskola, förstudie och projektering <i>inv (2000 tkr)</i>	
Skolträdgård <i>utrymme inv volym (500tkr)</i>	25
Naturverkstad för förskola <i>utrymme inv volym (1000tkr)</i>	45
Grönare skolgårdar <i>utrymme inv volym (10 000tkr)</i>	850
Gröna skolgårdar	-1 000
Effektiviseringsuppdrag 2019	-34 276
Sänkt internränta från 2% till 1,75%	-364
Friskoleersättning - överhäng löneöversyn 2018	3 356
Överhäng löneöversyn 2018	17 279
Omorganisation Centralt skolstöd	-2 000
Utökad Naturskola, lärarhandledning	2 000
Topp 25	-8 000
Samordning Grön flagg	500
Utökad kulturgaranti grundskola	3 000
Kompetensutveckling, genus och normkritik i skolan	2 000
Engångssatsning löst lekmaterial (s k playpods)	300
Tillfällig förstärkning familjecentraler 2016	-2 000
Permanentering förstärkning familjecentraler	4 000
Utökning av skolhälsovård	8 000
Avtal med En Frisk Generation	700
Kompetenssatsning på lärare i utsatta områden	2000
Ram 2019	3 580 682

PN Social välfärd	
Ram 2018	3 054 361
Justeringar inför 2019	
Överfört resultat nämnd 2018	-729
Volym LSS	23 700
Volym Socialtjänsten	6 000
Brandskydd gruppboende (bostäder) <i>utrymme inv volym (800 tkr)</i>	
Brandskydd VoBo <i>utrymme inv volym (2000 tkr)</i>	
Karlslund våbo start 2018-12 <i>inv utrymme volym (44250 tkr) helårseffekt 2019</i>	
Boende äldre missbrukare, <i>inv utrymme volym (920 tkr)</i>	
Mikaeligården ombyggnad, inv utrymme volym (250 tkr)	
Nyckelfri hemtjänst	-1 850
Socialfilial Vivalla, ökad driftersättning	1 000
Effektiviseringsuppdrag 2019	-30 454
Utveckling e-tjänst Överförmyndarnämnden	100
Sänkt internränta från 2% till 1,75%	-262
Överhäng löneöversyn 2018	13 130
Fastanställa vikarier	-2 500
Nya karriärvägar i VoO, 20 personer á 100 000 (utbildning och lönepåslag)	2 000
Satsning, Reflektionstid och återhämtning SoV	1 000
Minskad sjukfrånvaro	-5 000
Kvalitetshöjning kostverksamheten	1000
Tillfällig förstärkning familjecentraler 2016	-2 000
Permanentering förstärkning familjecentraler	4 000
Nya stadsdelskontor socialtjänsten	1 000
fältassistenter/kuratorer	5 000
Ändrat socialt förebyggande arbetssätt med familjeteam	5 000
Förstärkning öppenvård barn/familj	1 000
Utökat föräldrastödsprogram för barn med utagerande beteende	800
Utöka resurserna till CMV för att arbeta våldsförebyggande	2 000
Volontärarbete för kommunanställda (halv tjänst som samordnare)	250
Utökat föreningsbidrag, Social välfärd (prel belopp)	2 000
Ram 2019	3 080 546

PN Samhällsbyggnad	
Ram 2018	645 974
Justeringar inför 2019	
Överfört resultat nämnd 2018	-1 093
Idrottshuset hyresökning	500
Odlingslotter och popup-parker	185
Odling på kommunal åkermark	200
Gruvinventering mark engångsbelopp 2018	-570
Mellringe omklädningsrum <i>inv utrymme volym (200 tkr)</i>	
Trängens IP B-hall <i>inv utrymme volym (405 tkr)</i>	
Vivalla IP <i>inv utrymme volym (295 tkr)</i>	
Motionsspår <i>inv utrymme volym (55 tkr)</i>	
Vandrarhem Wadköping <i>inv utrymme volym (164 tkr)</i>	
Eklundaskolan läktare <i>inv utrymme volym (28 tkr)</i>	
Anläggande av fritidsyta, sanering <i>inv utrymme volym (131 tkr)</i>	
Karlsund förbättrade förutsättn ridvht <i>inv utrymme volym (1331 tkr)</i>	
Gymnastik förbättrade förutsättn <i>inv utrymme volym (180 tkr)</i>	
Öppen konstavägg <i>inv utrymme volym (180 tkr)</i>	
Cykelparkeringshus <i>inv utrymme (4000 tkr)</i>	
Barns trafikmiljö <i>inv utrymme (2000 tkr)</i>	90
Cykelbanor <i>inv utrymme (10 000 tkr)</i>	750
Cykelparkeringar utomhus <i>inv utrymme (3000 tkr)</i>	150
Projektering Superbussar (Bus Rapid Transit) <i>inv utrymme (500 tkr)</i>	50
Temalekplats <i>inv utrymme (500 tkr)</i>	45
Etablering av utescen <i>inv utrymme (1000 tkr)</i>	85
Läkemedelsrening, skebäck <i>inv utrymme (1000 tkr)</i>	85
Utredning, aktivitetspark på Stortorget <i>inv (500 tkr)</i>	45
Investeringssatsning Jämlik Idrott/fritid <i>inv utrymme (10 000 tkr)</i>	850
Nya marknadsplatser för torghandel, <i>inv utrymme (2000 tkr)</i>	90
Jämställdhetssatsning på ungas idrott	500
Marknadsplatser, torghandel	90
Sorteringsverk, bibliotek	90
Förstärkning stadsdelsbibliotek	1 000
Volymökning Sb investeringar, <i>inv utrymme volym (7000 tkr)</i>	
Bredbandsutbyggn landsbygd <i>inv utrymme volym(740 tkr)</i>	
Open Art	2 500
Kulturnämnden - Tegelbruket enl avtal	-400
Effektiviseringsuppdrag 2019	-6 359
Sänkt internränta från 2% till 1,75%	-4 906
Överhäng löneöversyn 2018	2 157
Ökade P-avgifter centrum	-5 000
1000 träd, inv utrymme 10år (15000 tkr)	800
Effektivisering chefsled SB	-3 000
Hjrcykelsystem	500
Kommunikationssatsning, ökad cykling	1 000
Stärkning, trafikomställning & sänkt bashastighet	1 000
Kulturaktiviteter, kulturskola tills m Perrongen	-1 000
Kulturskolan, ökad tillgänglighet ytterområden & nyanlända	2 000
Förstärkning fritidsgårdar	1 500
Förstärkning av fritidsgårdar, öka flickors deltagande	2 500
Mobil fritidsgård	4 000
Samordning, renare Svartå	500
Pilotprojekt, hållbara industriområden	500
Ram 2019	647 409

Vuxenutbildning och arbetsmarknad	
Ram 2018	538 381
Justeringar inför 2019	
Överfört resultat nämnd 2018	-1 869
Effektiviseringsuppdrag 2019	-5 359
Sänkt internränta från 2% till 1,75%	-95
Överhång löneöversyn 2018	1 704
Stärkt SFI	7 000
Förstärkning Samhällsintroduktion SFI (jämförelse)	500
Sommarlovsskola för barnfamiljer SFI	1 000
100 fler feriepraktikplatser	3 000
Praktikplatser inom jordbruk för nyanlända (Drivhuset+AF)	300
Ram 2019	544 563

Landsbygdsnämnden	
Ram 2018	5 834
Justeringar inför 2019	
Överfört resultat nämnd 2018	-132
Löneöversyn kvarvarande kompensation 2018	7
Effektiviseringsuppdrag 2019	-57
Ram 2019	5 652

Kommunstyrelsen/KSF	
Ram 2018	400 596
Justeringar inför 2019	
Överfört resultat nämnd 2018	-3 314
Giftfri miljö	-500
IT-satsning 2013	-5 200
Tillfällig satsning SC 2017-2018	-1 000
TSP-team SC	1 000
SC, kommunvägledning stadsdelar	1 500
Demokratistöd val 2018	-200
Effektiviseringsuppdrag 2019	-3 968
Sänkt internränta från 2% till 1,75%	-48
Överhång löneöversyn 2018	3 640
Effektivisering direktörstjänster	-3 000
Värdskap 2017	-700
Kommunalt miljöbidrag	500
Samordning hållbarhetsarbete kommunkoncern	600
Inrätta ett ungdomsråd	1 000
Samordning tjänst klimatanpassning	1 000
Utökad upphandlingsenhet, uppföljning avtal	1 000
Ram 2019	392 907

Kommungemensamt	
Ram 2018	240 816
Justeringar inför 2019	
Nerikes Brandkår .- index	2 400
Örebrokompaniet - utökat uppdrag 2017-2018	-3 000
Örebrokompaniet Effektiviseringsuppdrag	-5 000
Örebrokompaniet - naturturism	0
SKL - ökad kostnad	160
Örebro airport	-14 200
Sänkt internränta	-34
Regionalt exportcentrum	-400
Regionalt omställningscentrum	1 500
Science Park 2017	-1 000
Förstärkning Science Park, Cleantech	1 000
Främja kvinnors entreprenörskap	500
Kompetensstärkning koncernen, träbygg och livscykelanalys	300
Ram 2019	223 042

Stadsrevisionen	
Ram 2018	3 900
Justeringar inför 2019	
Ram 2019	3 900

Valnämnd	
Ram 2018	3 700
Justeringar inför 2019	
Val 2018	-3 500
Ram 2019	200

Bilaga 2

Investeringsprogram 2019-2022

	Förslag ÖSB 2019	Förslag MP 2019	2020	Plan 2021	2022
Social välfärd	71 675	71 675	35 750	277 450	427 050
Barn och utbildning	966 688	980 188	1 218 125	827 125	760 000
- Ny gymnasieskola		2000	65625	65625	
- Skolträdgård		500	500		
- Naturverkstad för förskola		1000			
- Grönare skolgårdar		10 000	5 000	5000	5000
Samhällsbyggnad	530 808	564 608	554 150	507 000	357 075
Trafik och miljö	140 600	160 400	240 550	266 400	166 550
- Gång och cykelbanor, tätort		6 000	6 000	6 000	6 000
- Huvudcykelstråk stad		10 000	10 000	10 000	10 000
- Cykelparkering		3 000	1 000	1 000	3 000
- Cykelparkeringshus (inom bolag)		4 000	4 000	4 000	4 000
- Barn i trafiken		2 000	2 000	2 000	2 000
- Öppna gator för biltrafik		-3 200	-7 000		-10 000
- Bus Rapid Transit		2 000	20 000	20 000	30 000
Gata och Park	150 450	168 450	110 450	89 450	66 450
- Etablering av utescen		1 000			
- Lekplatser (Temalekplats)		500	500	500	500
- Utredning, aktivitetspark på Stortorget		500	10 000	10 000	
- Odlingsslotter och popup-parker		1 000	1 000	1 000	1 000
- 1000 träd		15 000	15 000	15 000	5 000
- Marknadsplatser, torghandel		2 000			
Fritid och Kultur	85 608	81 608	20 750	37 900	10 000
- Investeringsatsning jämlik idrott/fritid		10 000	10 000	10 000	10 000
- Konstgräs Mellringe		-14 000			
Fastigheter PN SB	58 800	58 800	53 000	53 000	53 000
Fastigheter Tekniska	53 000	53 000	88 000	18 300	18 300
Fordon	35 750	35 750	34 400	35 150	35 975
Inventarier	6 600	6 600	7 000	6 800	6 800
Bredbandsutbyggnad landsbygd	0	0	0	0	0
KS/KF	332 300	334 300	2 100	2 300	2 100
Vuxam	4 500	4 500	4 500	4 500	4 500
IT-investeringar	30 539	30 539	28 607	41 545	8 000
IT-inv PN BoU	20 269	20 269	20 607	33 545	0
IT-inv Gem	10 270	10 270	8 000	8 000	0
Totalt skattefin vht	1 936 510	1 985 810	1 843 232	1 659 920	1 558 725
Va och Avfall inkl taxefinansierade fordon	372 643	373 643	360 970	236 900	211 500
- Läkemedelsrening Skebäck		1 000	25 000	25 000	
Totalt Örebro kommun	2 309 153	2 359 453	2 204 202	1 896 820	1 770 225
Varav investeringar kom bolag/extern					
Futurum	850 625	864 125	1 063 125	667 125	710 000
ÖBO-omsorgsfastigheter	54 575	54 575	16 350	254250	404 250
ÖBO-bostäder	10 000	10 000	0	0	0
Örebroporten	359 063	361 063	42 500	5 500	0
Västerporten	0		0	0	0
Fastighetsägare ej klar	35 000	35 000	105 000	135 000	0
Annan (extern)	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Parkeringsbolaget		4 000	4 000	4 000	4 000
Totalt	1 312 263	1 331 763	1 233 975	1 068 875	1 121 250
Återstår investering Örebro kommun	996 890	1 027 690	970 227	827 945	648 975
Varav skattefin vht	624 247	654 047	609 257	591 045	437 475

Framtidsstro sedan 1981

Sedan Miljöpartiet bildades har vi arbetat för ett hållbart samhälle. Vår politik vilar på solidaritet med djur, natur och det ekologiska systemet, kommande generationer och världens alla människor.

Välkommen du också.

mp.se/orebro
facebook.com/mporebro
instagram.com/mporebro